90. Tiistaina 4 päivänä lokakuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi maakaaren 1 luvun 3 §:n muuttamisesta 3089

Hallituksen esitys n:o 121
Lakivaliokunnan mietintö n:o 13

2) Ehdotus laiksi suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinoimismaksuista annetun lain kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 101
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

3) Ehdotus laiksi veripalvelutoiminnasta 3094

Hallituksen esitys n:o 128
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23

4) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain 12 §:n muuttamisesta 3095

Hallituksen esitys n:o 165
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 24

Toinen käsittely:

5) Ehdotukset valmismatkalaiksi ja laeiksi valmismatkaliikkeistä sekä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n ja tilauslentoverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitykset n:ot 237/1992 vp ja 32
Talousvaliokunnan mietintö n:o 28

Esitellään:

6) Hallituksen esitys n:o 190 laiksi valtion eläkelain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 3096

7) Hallituksen esitys n:o 191 laiksi ulosottomaksuista ..... „

8) Hallituksen esitys n:o 195 laiksi eräistä väliaikaisista tulleista ..... „

9) Hallituksen esitys n:o 196 laiksi lastentarhanopettajaopistoista annetun lain kumoamisesta ..... „

10) Hallituksen esitys n:o 197 laiksi kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta 3097

11) Hallituksen esitys n:o 198 laiksi maaseutuelinkeinorekisteristä 3099

12) Hallituksen esitys n:o 202 laiksi sähkömarkkinakeskuksesta ..... „

13) Hallituksen esitys n:o 203 laiksi Valtion hankintakeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi ..... „

14) Hallituksen esitys n:o 204 laeiksi kansanterveyslain, erikoissairaanhoitolain ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta .... „

15) Hallituksen esitys n:o 205 laiksi sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta ..... „

16) Hallituksen esitys n:o 206 laeiksi kansaneläkelain ja sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien lakien muuttamisesta .. „

17) Hallituksen esitys n:o 207 laeiksi kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain, kuntoutusrahalain ja sairausvakuutuslain 18 a §:n muuttamisesta 3100

18) Hallituksen esitys n:o 208 vuonna 1995 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi ..... „

19) Hallituksen esitys n:o 209 laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta 3101

20) Hallituksen esitys n:o 210 laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta 3102

21) Hallituksen esitys n:o 211 laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä lasten päivähoidosta annetun lain 31 §:n muuttamisesta 3116

22) Hallituksen esitys n:o 212 laiksi asevelvollisen kuoltua suoritettavasta taloudellisesta tuesta ..... „

Pöydällepanoa varten esitellään:

23) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä laiksi eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta (HE 145) 3117

24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 162) „

25) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä laiksi kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta ja maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta (HE 163) „

26) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta (HE 149) ... „

27) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä sekä maaseutuelinkeinolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 164) 3117

28) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 hallituksen esityksen johdosta laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta (HE 127) ..... „

29) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43 hallituksen esityksen johdosta laiksi maatalouden interventiorahastosta (HE 147) ..... „

30) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44 hallituksen esityksen johdosta laiksi tuloverolain muuttamisesta (HE 173) ..... „

31) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45 hallituksen esityksen johdosta laiksi perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamisesta (HE 174) ..... „

32) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksestä laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista (HE 148) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Björkenheim, Donner, Dromberg, Halonen, Hassi, Isohookana-Asunmaa, Jääskeläinen, Karhunen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kuuskoski, Laakso, Laukkanen M., Louvo, Markkula, Morri, Norrback, Ojala O., Paasio, Pesälä, Pietikäinen S., Rehn O., Renko, Ryynänen, Salolainen, Suhola, Suhonen, Tiuri, Toivonen, Viinanen, Vistbacka ja Zyskowicz.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Suhola, Zyskowicz, Alho, Isohookana-Asunmaa, Jääskeläinen, Ojala O., Karhunen, Hassi ja Laukkanen M.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä virkatehtävien takia ed. Markkula sekä yksityisasioiden takia edustajat Jääskeläinen, Kautto, Luhtanen ja Morri,
tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Halonen, Laakso, Norrback, O. Rehn ja Salolainen sekä yksityisasioiden takia edustajat Karhunen ja Renko,
tämän kuun 6 päivään virkatehtävien takia edustajat S. Pietikäinen, Ryynänen ja Viinanen,
tämän kuun 7 päivään sairauden takia ed. Björkenheim sekä virkatehtävien takia edustajat Donner, Dromberg, Kekkonen, Kemppainen, Paasio, Tiuri, Toivonen ja Vistbacka sekä
tämän kuun 11 päivään virkatehtävien takia ed. Louvo.

ETA-yhdentymisasiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvoston 29.9.1994 päivätyllä kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ssä tarkoitetut yhdentymisasiat n:ot 26 ja 27.

Yhdentymisasioiden n:ot 26 ja 27 ennakkokäsittelyyn lähettäminen

Puhemies: Ilmoitetaan, että puhemies on tänään toimittanut saapuneiksi ilmoitetut yhdentymisasiat eli
ehdotuksen Euroopan parlamentin ja Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästöjen vähentämiseksi bensiinin varastoinnissa ja jakeluasematoimituksissa sellaisena kuin se on muutettuna komission 9.9.1993 tekemällä ehdotuksella, yhdentymisasia n:o 26, ja
ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi yhtenäisestä pilaantumisen torjunnasta ja valvonnasta, yhdentymisasia n:o 27,
ennakollisesti käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 503 ja 506. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi maakaaren 1 luvun 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 121
Lakivaliokunnan mietintö n:o 13

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinoimismaksuista annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 101
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Tämä laki on niitä kökkötraktorilakeja, joita eduskuntaan marssitetaan EU:n varjolla. Maanviljelijöitä ja MTK:n kannattajaväkeä yritetään tällä tavoin ostaa EU:n taakse, mutta pelkään pahoin, että käy niin, että lait kyllä hyväksytään, mutta heidän EU-päätöksensä ei muutu. Tämä on niitä lakeja, joita ei pystytä parantamaan pykälämuutoksilla, kuten lain toisessa käsittelyssä sanoin, vaan ainoa, mitä tälle voi tehdä, on hylätä se.

Lain perusteenahan on käytetty EU-sopeutusta. Jo kesäkuussa poistettiin lannoitevero, jonka kustannusvaikutus oli noin 400—500 miljoonaa markkaa. Nyt tämä laki, ja huomenna on tulossa vielä kolme lisää tähän samaan traktorimarssiin. Samat tahot, jotka ajavat tätä ja huomenna käsiteltäviä lakeja, vastustavat EU-jäsenyyttä. Itse näen siinä suuren ristiriidan. Minusta tämä laki niin kuin muutkin maatalouspaketin lait tulisi hyväksyä vasta sen jälkeen, kun käsitys siitä, liittyykö Suomi EU:hun vai ei, on selvinnyt.

Markkinointimaksujen poistaminen suurilta sika- ja kanatuottajilta merkitsee sitä, että muilta maataloustuottajilta ryhdytään joko perimään enemmän maksuja ja veroja tai sitten leikataan heidän tulotukeaan. Toistaiseksi ei ole ilmaantunut yhtään tahoa, joka olisi valmis ottamaan nämä laskut omaan piikkiinsä. Itse näen, että tämä on epätasa-arvoinen maatalouden sisällä, koska toisten aiheuttamia kustannuksia siirretään toisten harteille.

Suurten sikaloiden ja kanaloiden markkinointimaksujen poistaminen tarkoittaa myös hallituksen ilmoituksen mukaan ennestäänkin suuren sianlihan ja kananmunien ylituotannon ja vientikustannusten kasvua. Ylituotanto-oloissa ei ole mitään järkeä lisätä ylituotantoa. Koska muut maataloudenharjoittajat joutuvat vastaamaan näistä kustannuksista, niin ne muut maataloudenharjoittajat ilmeisesti ja todennäköisesti tulevat olemaan pääasiassa Pohjois-Suomen pienviljelijöitä. En tästäkään syystä voi tätä esitystä hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Ehdotan siis, että lakiehdotus hylätään.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun tietää, mihin pyrkii, niin näyttää keksivän aina perusteet. Ed. Luukkainen on päättänyt pyrkiä mustamaalaamaan tai ottamaan maatalouteen kohdistuneista epäluuloista kaiken mahdollisen irti. Hänen kannanottonsa tämän kysymyksen yhteydessä kertoo kaiken tästä.

Jos edettäisiin oikealla linjalla ja pyrittäisiin siihen, että tuottavat maatalousyksiköt, joita ed. Luukkainenkin tuolloin tällöin on tähän maahan perännyt, voisivat mahdollisimman tehokkaasti toimia, täytyisi tehdä nimenomaan juuri näin kuin tässä tehdään, sillä mehän olemme joutuneet tähän tilanteeseen pitkän aikaa harjoitetun virheellisen maatalouspolitiikan seurauksena. Nyt me pyrimme avoimempaan tilanteeseen, joka syntyy EU-ratkaisun kautta.

EU-ratkaisu tietää välittömästi salamannopeaa tulojen menetystä ja sopeutusmuutosta erityisesti näille suurille tuotantoyksiköille, jotka eivät ole voineet tehokkuuttaan käyttää oman pääomarakenteensa kehittämiseksi. Eikö tämän teidänkin silloin tällöin esille tuoman logiikkanne mukaista olisi se, että nyt annettaisiin väljyyttä, annettaisiin pieni mahdollisuus ennen EU-törmäyksen tuloa puskuroida tilanne ja poistaa tällainen laki? Sen vastaajina eivät, kuten olette antaneet ymmärtää, ole tämän maan veronmaksajat, vaan se tapahtuu maatalouden sisäisten sopimusten kautta tasapainottamalla, milloin viljatilat, milloin lihatilat ovat osallistuneet maatalouden sisäisiin järjestelyihin.

Ollaan kriittisiä maataloutta kohtaan, mutta pysytään niin lähellä totuutta kuin se suinkin on mahdollista.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Saariolle, että maatalouden ongelma sika- ja munapuolella on ollut ylituotanto. Tämä laki ei sitä todellakaan poista. Tässä ei ole mitään sellaista elementtiä, joka vähentäisi ylituotantoa.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Maatalous- ja elintarviketeollisuus tulee tarvitsemaan sopeutumistukia ja sopeutumisjärjestelmiä, ja niitä huomenna eduskunta ylimääräisessä istunnossaan käsittelee. Mutta tässä on koko ajan ollut myös nähtävissä, että järkevien toimenpiteiden lisäksi on MTK-johtoisella hallituksella tapana rahastaa viimeistä päivää. Verohelpotukset, jotka ovat yli 10 prosenttia maatalousyrittäjille, kuuluvat tähän kastiin, mutta yhtä lailla myös markkinoimismaksujen poistot, lannoiteverojen poistot ym. Tämä esitys on yli 10 miljoonan markan suuruusluokkainen, mutta aikaisemmin on muun muassa sianlihan tuottajilta poistettu yli 50 miljoonan markan edestä.

Tämä on eräänlaista esipaketointia. Me emme ole nyt EU:n jäsenenä. Nyt joudutaan ratkaisemaan tänä vuonna, millä tavalla hoidetaan vanhakantaisen maatalouspolitiikan aiheuttama viljavuori, joka on yli 2 miljardia kiloa. Kuka sen maksaa? Tästä kokonaisrahoituksesta ei ole esitetty minkäänlaista selvitystä, ja sianlihan tuottajat ja eräät muut karkailevat aidan raosta tässä ongelmatilanteessa.

Kotieläintuottajat, kuten ed. Luukkainen totesi, ovat nyt jo maksaneet hyvin paljon viljanviejien vientivastuuta. Tämän takia tämä ei ole myöskään aluerakenteen ja maatalouden raken-

teen kannalta hyvää sopeutumista EU-tilanteeseen. Hallitus ei halunnutkaan sopeuttaa viljan hintaa ajoissa, ja meillä on nyt erittäin suuri lasku veronmaksajien ja kotieläintuottajien sylissä.

Omalta osaltani pidän tätä sinällään pienenä, mutta yhtenä osana hallituksen harjoittamaa esipaketointia.

Kannatan ed. Luukkaisen hylkyehdotusta.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rajamäelle ja miksei ed. Luukkaisellekin haluaisin todeta, että nimenomaan tällä ratkaisulla — en tarkoita kaikella sillä typeryydellä, mitä maatalouspolitiikan yhteydessä on tehty myös sosialidemokraattien siihen osallistuessa — pyritään edesauttamaan sitä, että ne niin sanotut tehokkaat tilat, joille on Suomessa nyt manattu ainoa selviytymisen mahdollisuus, voisivat saada jonkinlaisen mahdollisuuden astua EU-tilanteeseen. Siinä mielessä toivon, että maaliksi otetaan sen kaltaiset maatalouden toimenpiteet, jotka eivät ole olleet edesauttamassa rakenteen kehittämistä. Tämä nimenomaan tekee juuri sitä.

Ed. R i i h i j ä r v i : Arvoisa puhemies! Tämä laki on myös omalta osaltaan murentamassa syrjäseudulla asuvien pienten viljelmien toimeentuloa. Eivät ne suinkaan ole ylituotantoa puskeneet, vaan sitä ovat puskeneet suuret yksiköt niin sianlihan kuin kananmunien tuotannossa, ovat puskeneet sitä myös velkarahalla. Se ei ole ollut viljelijöillekään kannattavaa.

Ei meillä ole mitään syytä ennakoida tulevaa tilannetta. Odotetaan kansan käsitystä siitä, liitytäänkö vai ei unioniin, ja katsotaan sitten asia uudella tavalla. Sen tähden kannatan lain hylkäämistä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tässä asiassa keskustellaan koko ajan sillä tavalla, että ei puututa itse asiaan ollenkaan. Sosialidemokraatit etsivät ja erityisesti ed. Rajamäki etsii pieniäkin mahdollisuuksia hyökätä maalaisväestön kimppuun asiassa, joka ei sellaisenaan liity tähän kysymykseen lainkaan sillä tavalla kuin ed. Rajamäki on esittänyt.

On esitetty, että laki työntää kustannuksia valtion ja yhteiskunnan ja toisaalta muiden viljelijöiden vastuulle. Ei tässä asiassa ole valtiolla mitään tekemistä. Valtiolle ei tästä päätöksestä tule lainkaan lisää menoja. Tämä keskustelu harhailee missä sattuu, ja pelkään jo kovasti sitä, että kun tänne tulevat keskusteluun todelliset lait, nimenomaan kansallinen tukipaketti, minkälainen verenhaju täällä salissa siinä vaiheessa maatalousväestöä vastaan on, kun tällaisesta asiasta etsitään jo keinotekoisia kiinnepisteitä tämän juovan edelleen kasvattamiseksi.

Tällä asialla, ed. Rajamäki, ei ole mitään tekemistä niiden asioiden kanssa, mistä te puhutte, mutta te haukutte aina vain samaa oksaa, istuu siinä pyy tai ei.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista kuulla ed. Aittoniemen näkemyksiä, mutta emme voi olla hyväksymässä tällaista lakia. Tämä on järjetöntä, koska nämä lait olisi pitänyt käsitellä vasta kansanäänestyksen jälkeen.

Nyt vapautetaan noin 10,5 miljoonaa markkaa. Vuonna 1993 näitä maksuja on peritty yli 3 400 kanan vuosituotolta tai jos sikoja on 500—600 kappaletta. Tämäkin esitys pieneltä osin näyttää, että Suomea ollaan viemässä eurokuntoon eli entistä enemmän annetaan tilaa tehotuotannolle, suurille tiloille, ovat kysymyksessä kanat, lehmät, siat tai mitkä muut.

Päinvastoin kuin ed. Aittoniemi sanoi, tämä laki on esimakua. Murennetaan elävä maaseutu, tulee suuria tiloja. Pienistä tilallisista, ovat he sitten Hämeessä tai Pohjois-Suomessa, tulee torppareita. Me emme ainakaan voi hyväksyä tällaista politiikkaa. Mutta kuten sanoin, tämä on yksi askel europolitiikkaan maataloudessa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Mäkipää laulaa sitä laulua, jota minä olen ryhmässä aikoinaan opettanut. Toisin sanoen minä olen myös sitä mieltä asiasta, että minä en hyväksy lainkaan suuria laitossikaloita enkä laitoskanaloita — se on toinen asia — koska ne murentavat leipää tavalliselta maanviljelijältä. Mutta nyt ollaan tilanteessa, jossa laki on ilman muuta hyväksyttävä, jos meille käy niin onnettomasti, että eräänä päivänä huomaamme olevamme Euroopan unionin jäseniä. Siis minä vastustan tällaisia sikaloita ja kanaloita, mutta ne ovat menneen ajan asioita. Nyt meidän täytyy tehdä lainsäädäntöä, jos meille käy niin onnettomasti, että meistä tulee Euroopan unionin jäseniä. Täytyy katsoa joka päivä asioita ajankohtaisesti eikä muistella menneitä, ed. Mäkipää.

Ed. Suhola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. O l l i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki on aika uskomaton logiikassaan. Hän on nimenomaan itse vaatinut, että pitää siirtyä tehokkaaseen tuotantoon. Tässä asiassa tätä epäkohtaa on yritetty poistaa vuosien mittaan useaan kertaan, mutta MTK on ollut sitä vastaan. Ed. Rajamäki on siis tässä asiassa nyt MTK:n linjoilla, mikä ehkä sinänsä on positiivista kehitystä mutta ei tällä kertaa eikä tässä asiassa. Tässähän omalta tuotannolta viedään ylimääräisiä hidasteita pois. Ed. Rajamäki tuntuu ajavan aivan samaa mallia, jolla Juha Mieto lähti Falunin MM-kisoihin puusuksilla, kun muut hiihtivät muovisuksilla. Ei siitä mitään tullut, vaikka mies oli hirmuisessa kunnossa. Mutta kun ei kulkenut, niin ei kulkenut.

Ed. Mäkipää on aivan oikeassa siinä, että tässä todellakin haetaan eurokuntoa, ja sitä kai me tulevaisuudessa tarvitsemme niin tällä kuin monella muullakin sektorilla.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Mielestäni tätä hallituksen esitystä käsiteltäessä, puhutaan hieman asian vierestä. Nimittäin suurin ongelma esityksessä on se, millä tavalla hoidetaan se vientivastuu, joka nyt jää maksamatta, kun suuret kanalat ja sikalat vapautetaan. Mutta esitys on sinänsä kaikkien muittenkin esitysten kanssa linjassa, ja se on syytä muistaa. Muun muassa huomenna tulee saliin esitys viljan vientikustannusmaksun poistamisesta, ja tarkoitus on, että kesken vuotta suurin osa vientikustannuksia koskevista maksuista poistetaan. Täytyy vain todeta se, että toivottavasti tuo maatalouden vastuuosuus kerätään vielä syksyn aikana tulotukea supistamalla niin, että maatalous oikeudenmukaisesti joutuu vastaamaan myös tämän vuoden tuotannosta. Täytyy myös toivoa sitä, että tuo vastuu tapahtuu oikeudenmukaisesti eri tuotannonhaarojen kesken.

Mutta hallituksen esitys on siitä syystä mielenkiintoinen, että tässä olemme todella maatalouden sääntelyn kanssa tekemisissä. Tämä on tyypillinen osoitus siitä, että pyritään estämään maataloutta kehittymästä ja tehostamasta toimintaansa. Täällä näkyvät täysin selvästi ne, jotka ovat sitä mieltä, että kustannuksista piittaamatta täytyy tuottaa pienissä yksiköissä lihaa, kanatuotteita tai muita riippumatta siitä, mitä se sitten kuluttajille loppujen lopuksi maksaa.

Sanon, että tämän maatalouspolitiikan osalta on menty tällä hetkellä tien päähän ja meidän täytyy tehdä meidän maataloudestamme enemmän yritysmäistä. Sanon, että kuluttajat eivät nykyistä kehityslinjaa enää pitkällä tähtäimellä suostu maksamaan eivätkä varmastikaan halua maksaa. Mielestäni oikea kehityslinja on se, mihin nyt ollaan menossa, että meillä on alemmat tuottajahinnat ja alempi tuottajahinta sinänsä pakottaa tehostamaan tuotantoa ja siirtymään kannattavampiin yksiköihin ja näin pitää tapahtua.

Valitettavasti täytyy todeta, että EU:ssakin on varsin paljon vielä sääntelyä, mutta toivokaamme, että EU:n maatalouspolitiikka tässä suhteessa muuttuu niin, että yritysmäinen toiminta maataloudessa voisi lisääntyä. Mutta haluan korostaa sitä, että salissa, kun puhutaan maatalouden rajoitteista, ei pitäisi puhua pelkästään vain maatalouden näkökulmasta vaan myös kuluttajan näkökulmasta.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Sasille, ettei laki millään muotoa takaa kuluttajan etua eikä laske tuotteiden hintoja. Tässähän ei millään muotoa luovuta ylituotannosta eikä ole mitään sellaista elementtiä tai työkalua, jolla ylituotanto vähenisi.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Sasille on todettava, että ongelma on nimenomaan kärjistynyt sen takia, että huolimatta eduskunnan ja sosialidemokraattien vaatimuksista koko tällä kaudella ei ole sopeutettu viljan hintaa lähemmäs EU:n hintatasoa. Sen takia tämä lasku on niin kamala.

Ed. Aittoniemellä on jatkuvasti tarvetta todistaa olevansa MTK:n ja Ahon — Viinasen hallituksen uskollisin soturi salissa, ja kaikin mokomin. Eivät tuottajat tästä asiasta pääse karkuun. Nimittäin minä olen huolissani siitä, että nimenomaan, ed. Aittoniemi, kotieläintuottajat joutuvat nyt maksamaan ylisuuren viljan vientitarpeen ennen EU:n jäsenyyttä, ja se on erittäin kallis ratkaisu. Heillä ei ole mahdollisuutta sopeuttaa tuotantoa lisäämällä kaksihintajärjestelmän takia ja muutenkaan.

Toisaalta eivät veronmaksajatkaan, ed. Aittoniemi, kovin kaukana laskuista ole. Kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan on laitettu 1,4 miljardia markkaa Valtion viljavaraston arvojen alentumiseen, ja se ei riitä. Tarvittaneen 500 miljoonaa markkaa lisää rahaa.

EU-jäsenyyteenhän nämä järjestelyt liittyvät, ja EU-maailmassa ne ovat ihan ok. Erikoista sinänsä, että EU:ta kiivaasti vastustavat henkilöt perustelevat EU-jäsenyydellä näiden ennenai-

kaisten markkinoimismaksujen pysyvää poistamista.

Minä haluan vielä muistuttaa vallan mainioimman perustelun: Kun sianlihan tuottajilta poistettiin 50—60 miljoonan markan edestä markkinoimismaksuja, perusteltiin sitä jo päättyneellä elintarvikealan lakolla ja työsululla. Perusteluja löytyy, kun halutaan päästä pälkähästä ja annetaan toisten maksaa laskut.

Ed. Zyskowicz merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luukkaiselle ja ed. Rajamäelle on syytä todeta, että on tarkoituksenmukaista, että myös maataloudessa tuotanto tehostuu ja myös yksikkökoko kasvaa. Ajatellaan nyt ihan yksinkertaisesti vaikka jotakin mutteriyritystä. Jos sille sanotaan, että saatte tuottaa enintään tuhat mutteria mutta kustannuksista viis, näissä olosuhteissa täytyy sanoa, että meillä teollinen tuotantomme olisi kallista ja tehotonta.

Täytyy sanoa, että maataloudesta on tehtävä enemmän yrittäjämäistä niin, että yksikkökoko kasvaa, mutta pudotetaan samalla hintoja, jolloin ne tilat, jotka hoitavat asiansa parhaiten, menestyvät. Tämä on myös ilman muuta kuluttajien etu. Silloin me saamme halvempaa ruokaa.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Täytyy kiittää ed. Ollilaa, kun hän sanoi todella niin kuin asia on, että tämä on yksi laki, jolla pannaan maataloutta eurokuntoon.

Mutta kun hallituksen perusteluissa 10 miljoonaa markkaa on maksettu 350:lle maatalousalan harjoittajalle, se osoittaa sitä, että nämä rahat on annettu eli niiden ei enää tarvitse maksaa. Tämä on osoitus siitä, että niin hallitus kuin ed. Aittoniemi lähtevät siitä, että vain suuri on kaunista ja tuottavaa. Silloin kun olitte SMP:n ryhmässä, puolustitte myös pieniä ja perheviljelmiä, mutta nyt asia näyttää olevan niin, että tärkeintä on, että suurimmat tilat pärjäävät Euroopassa. Tuntuu kummalliselta.

Puhutaan, että tämäkään esitys ei vähennä ylituotantoa. Se tarkoittaa, että tiloja tulee entistä vähemmän entistä suuremmiksi eli siirrytään kansanomaisesti torppariaikaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei sille mitään voi, jos on suuri ja kaunis. Se on todella komea. Ei siitä mihinkään pääse. Kaikki on suhteellista. Mutta sanon edelleen, että minä olen kannattanut sitä, että suuria sikaloita ja kanaloita ei pidä suomalaisessa yhteiskunnassa suosia, koska ne vievät osan sitä tuotantoa, jolla myös pienviljelijä tulee toimeen. Mutta me olemme, ed. Mäkipää, nyt siinä vaiheessa, että vaikka tämä ei vie meitä Euroopan unionin jäsenyyteen, me valmistaudumme siihen, että jos meidän käy niin onnettomasti, että me joudumme Euroopan unionin jäseniksi, silloin meillä on myös tietty lainsäädäntö kunnossa.

Vielä korjaan, kun ed. Mäkipää sanoo, että sikalan omistajille nyt maksetaan valtion varoista tällaisia summia. Eihän heille mitään makseta vaan luovutaan perintätoimenpiteistä valmistauduttaessa suureen onnettomuuteen Euroopan unionin jäsenenä.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Sasi edellä esitti, että laki tekee nyt maatalouden harjoittajista yrittäjiä. Sitä se ei todellakaan tee, kun ajatellaan sitä, mitä yrittäjätoiminta normaalisti on, eli yrittäjä kantaa itse yrittäjäriskin ja kerää voitot tai tappiot, kuinka siinä sitten käykään. Maataloudessa Suomessa tähän asti on tilanne ollut se, että yrittäjävoitot jäävät tiloille mutta tappiot menevät toisille, joko valtiolle tai ne siirretään maksettaviksi toisten tuottajien taskusta. Sitähän tämä laki juuri jatkaa. Tässä ei todellakaan tapahdu mitään sellaista muutosta, että maatalouden harjoittajat rupeaisivat aidoiksi yrittäjiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Rajamäen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Isohookana-Asunmaa merkitään läsnä olevaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Ala-Harja, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Kauppinen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korteniemi, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laurila, Lax, Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Malm, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Piha, Puhakka, Pura, Rauramo, Rehn E., Renlund, Rossi, Rusanen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Turunen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund, Zyskowicz ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Alho, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Korhonen, Koskinen, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ala-Nissilä, Björkenheim, Donner, Dromberg, Halonen, Hassi, Jaakonsaari, Jääskeläinen, Kaarilahti, Karhunen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kääriäinen, Laakso, Laukkanen M., Laukkanen V., Lehtinen, Leppänen J., Louvo, Markkula, Mattila, Morri, Mäkelä, Norrback, Näsi, Ojala O., Paasio, Pietikäinen S., Rehn O., Renko, Ryynänen, Salolainen, Savela, Suhonen, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Viinanen, Viljamaa ja Vistbacka.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 41. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi veripalvelutoiminnasta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 128
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Ensimmäisen kerran säädetään veripalvelutoiminnasta lailla. Se on meillä tähän asti järjestetty vapaaehtoispohjaisesti pääasiassa SPR:n toimesta. Veripalvelu perustuu vapaaehtoisuuteen ja maksuttomuuteen, siis verenluovuttajille ei makseta mitään korvausta. Tämä järjestelmä on havaittu hyväksi. Erityisen tärkeää mielestäni on se, että juuri maksuttomuuteen perustuvalla järjestelmällä on myös voitu ehkäistä tautien leviämistä veripalvelun kautta, koska se ei ole keino, jolla yritetään rahapulassa hankkia rahoja.

Tämä toiminta on ollut myös erittäin hyvin valvottua. Valvonta tietysti suurimmalta osalta on auttanut estämään tautien leviämistä. Aidstapauksia Suomessa muistaakseni on verensiirtojen kautta tullut kahdeksan, joista kaksi on tapahtunut sen jälkeen, kun veri on aina tarkistettu. Tätä määräähän voidaan pitää erittäin pienenä, kun tiedämme, minkälaisia skandaaleja veripalvelutoiminnassa maailmalla on tapahtunut. Esimerkiksi Ranskan ikävä esimerkki on meillä hyvin tiedossa.

Nyt järjestelmä ehdotetaan lakisääteiseksi ja nimenomaan niin, että SPR voi jatkaa toimintaa. Meillä on kai kaksi sairaalaa tällä hetkellä, jotka järjestävät omaa veripalvelutoimintaa.

Tämä asia, vaikka emme ole EU:n jäseniä,

arvoisat edustajat, on EU:ssa noteerattu, ja Suomelta on pyydetty perustietoja, kun EU on omaa direktiiviluonnostaan valmistelemassa. Silloin kun meillä on hyvä esimerkki antaa, me voimme sen antaa ja sitä viedä eteenpäin, mutta ei se välttämättä edellytä sitä, että me olemme EU:n jäseniä.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Pitää paikkansa, että Suomessa on tehty uraa uurtavaa työtä Suomen Punaisen Ristin toimesta veripalvelun kehittämisessä. Tämä on saanut kansainvälistäkin arvostusta, ja todella SPR:n asiantuntijat ovat kansainvälisiä asiantuntijoita. Meillä on erittäin hyvä tilanne Suomessa siinä mielessä, että me saamme olla turvallisin mielin, että verensiirron kautta ei leviä hiv-tartuntaa.

Ed. Stenius-Kaukonen sanoi, että meillä on todettu useita, oliko se kahdeksan hiv-tartuntaa, ennen kuin tuli voimaan laki pakollisista testauksista. Meillä on tehty 2,7 miljoonaa testausta vuodesta 85 lähtien ja löytynyt 20 hiv-tartuntaa, mutta näistä on aiheutunut ainoastaan kaksi sairastumista ja nämäkin siis ennen kuin tämä laki on tullut voimaan. Ruotsissa vastaava luku on 90. Tämä osoittaa, että meillä on todella hyvin järjestetty veripalvelu, vaikka ei ole ollut velvoittavaa puitelakia, joka nyt on aivan hyvä ja varmistaa SPR:n ja Veripalvelun toiminnan tulevaisuudessakin.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Aivan pieni tarkennus: Kun ed. Ala-Harja viittasi minun mainitsemaani lukuun kahdeksan, niin näin todella sanoin. Valiokunnassa kuultujen asiantuntijalausuntojen perusteella se on luku, joka mieleeni on jäänyt. Se on kokonaistartuntojen määrä, joka on veripalvelutoiminnan kautta tapahtunut ja näistä kahdeksasta kaksi on tapahtunut sen jälkeen eikä sitä ennen, siis kaksi on tapahtunut sen jälkeen, kun testaus on aloitettu.

Mutta kaiken kaikkiaan, niin kuin ed. Ala-Harja mainitsi Ruotsinkin luvut, tämä todistaa, että Suomen veripalvelutoiminta on ollut erittäin turvallista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 165
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 24

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset valmismatkalaiksi ja laeiksi valmismatkaliikkeistä sekä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n ja tilauslentoverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitykset n:ot 237/1992 vp ja 32
Talousvaliokunnan mietintö n:o 28

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 28. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

hallituksen esitykseen n:o 237/1992 vp sisältyvän lakiehdotuksen 1—5 §, 1 luvun otsikko, 6—15 §, 2 luvun otsikko, 16—25 §, 3 luvun otsikko sekä 26 § ja 4 luvun otsikko, johtolause ja nimike sekä

hallituksen esitykseen n:o 32 sisältyvien

ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, 1 luvun otsikko, 3—7 §, 2 luvun otsikko, 8—12 §, 3 luvun otsikko, 13—15 §, 4 luvun otsikko, 16—19 §, 5 luvun otsikko sekä 20 ja 21 § ja 6 luvun otsikko, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

———

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle lakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto:

6) Hallituksen esitys n:o 190 laiksi valtion eläkelain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

lakivaliokuntaan:

7) Hallituksen esitys n:o 191 laiksi ulosottomaksuista

---

8) Hallituksen esitys n:o 195 laiksi eräistä väliaikaisista tulleista

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! On syytä huomauttaa, kun on sellainen tunnelma tässä maassa ja täällä eduskunnassa, että Euroopan unioni ei millään tavalla puutu Suomen asioihin eikä ole mitään ylikansallista päätöksentekoa emmekä me menetä mitenkään itsenäisyyttämme ja suvereenia asemaamme, että nyt käsiteltävänä on eräs esimerkki siitä, että meillä on täysin Euroopan unionin taholta säädelty kauppapolitiikka, johon liittyy myös tullipolitiikka. Me emme säätele enää tullejamme, vaan Euroopan unioni säätelee tullit Euroopan unionin ulkopuolelta tulevista tavaroista. Siihen liittyy eräitä suuria ongelmia, vaikka tässä sanotaan, että sellaisissa tapauksissa, joissa Suomen oman tuotannon kannalta on tärkeätä soveltaa Euroopan tulleja alempia tulleja esimerkiksi elektroniikkateollisuuden komponenteissa, sellaiseen voidaan anoa ja rukoilla lupaa Euroopan unionilta.

Ensinnäkään ei ole itsenäisen ja suvereenin valtion asia rukoilla sieltä lupaa tässä asiassa, vaan se pitäisi pystyä itse päättämään. On myös hyvin epävarmaa, saadaanko kaikissa tapauksissa Euroopan unionin myönteinen päätös. Jos ei saada, niin tänäkin päivänä esimerkiksi elektroniikan komponenteissa on tilanne se, että jokin elektroniikkaa tuottava tehdas saattaa heittää volttia sen vuoksi, että tuotantokustannukset Euroopan tullien johdosta nousevat kohtuuttoman kalliiksi.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin jatkaa ed. Aittoniemen äsken esiin nostamasta kysymyksestä ja korostaa myös sitä, että ei yksin ole kysymys siitä, minkälaiset tullit meillä on, vaan pitkälti myös, koska olemme tulliunionissa mukana, minusta ongelmaksi muodostuu se, että Euroopan unioni päättää esimerkiksi sen, kuinka paljon Suomeen voidaan sen jälkeen tuoda japanilaisia autoja tai kiinalaista silkkiä. Nämä kysymykset ilmeisesti tässä jäsenyyskeskustelussa ovat jääneet aivan liian vähälle huomiolle. Silloin tulliunioni pitkälti ratkaisee, minkälaisia määriä unionin ulkopuolelta mm. juuri äsken mainittuja sekä autoja että kiinalaista silkkiä voidaan tuoda. Eikä toki sovi unohtaa sitäkään, että näillä tullijärjestelyillä myös tiettyjen raaka-aineiden, jopa elintarvikkeidenkin hinnat nousevat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys n:o 196 laiksi lastentarhanopettajaopistoista annetun lain kumoamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa lastentarhanopettajaopistoista annetun lain kumoamista. Se on kannatettava esitys, koska se merkitsee sitä, että lastentarhanopettajien koulutus siirretään yliopistoihin alempaan korkeakoulututkintoon johtavaksi koulutukseksi. Tämä on monivuotisen valmistelun tulos, niin kuin entinen opetusministeri, arvoisa puhemies, varsin hyvin tietää. Tämä on mielestäni erittäin kannatettava esitys, ja tämä nimenomaan korostaa sitä vastuullista työtä, mitä lastentarhan opettajat tekevät pienten lasten kanssa, ja nimenomaan myös sitä, että tämä on varhaiskasvatusta. Ei päivähoito ole mitään lasten säilössä pitämistä. Sillä on erittäin suuri merkitys lasten tulevaisuuteen, voisipa sanoa, ajatellaan asiaa miltä kannalta tahansa.

On erittäin hyvä, että tämä asia toteutetaan. Mutta tässä yhteydessä on jo pakko viitata tänään päiväjärjestyksessä myöhemmin esille tulevaan asiaan: samanaikaisesti kuin hallitus antaa tämän myönteisen esityksen, hallitus antaa kielteisen esityksen, jolla alle kouluikäisten lasten oikeus päivähoitoon, laki, joka on säädetty tulemaan voimaan ensi vuoden elokuun alusta, nyt samalla ehdotetaan lykättäväksi kahden vuoden päähän. Mielestäni se on ristiriidassa tämän nyt tässä vaiheessa käsittelyssä olevan esityksen kanssa.

Koska eduskunnassa erityisesti naiskansanedustajat ja toki myös monet ajattelevat miehet ovat jo nyt nostaneet esiin ajatuksen ja ehdotuksen siitä, että lasten päivähoitolain muutosta ei hyväksyttäisi eli kahden vuoden siirtoa ei hyväksyttäisi, niin toivoisin, että tässä olisi asia, josta löytyisi eduskunnassa yksimielisyys. Kun tämän kumoamisen hyväksymme lastentarhanopettajaopistoista annetun lain osalta, niin emme hyväksy jo säädetyn lasten päivähoitolain kumoamista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys n:o 197 laiksi kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Äsken täällä todettiin, että on myönteistä saatu aikaan hallituksessa. Mutta sen sijaan olen toista mieltä tästä kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta. Me tiedämme, että Suomen kirjastot ovat hyvin hoidettuja, ja minun mielestäni kirjastojen asema pitäisi turvata edelleenkin omalta momentilta saaduilla varoilla ja rahoituksilla. Kun ajatellaan, että tämä väliaikainen muutos merkitsee sitä, että raha-arpajaisten voittovarojen ja myös veikkausvoittovarojen käyttö on jälleen mahdollista, se murtaa jollakin tavalla kirjastojen tulevaa asemaa, kun ajatellaan, että ollaan menossa kohti kansainvälistymistä.

Tämä ei pelkästään murra kirjastojen asemaa. Tämä murtaa ennen kaikkea myös tieteen, taiteen ja urheilun sekä liikunnan ja ennen kaikkea nuorisokasvatustyön määrärahoja. Minun mielestäni tämä ei ole oikeudenmukaista, ja sen johdosta toivoisinkin, että kun tätä asiaa käsitellään sivistysvaliokunnassa ja ehkä myös valtionvaroissa, tähän voitaisiin saada jo tämän keskustelun aikana korjaus niin, että tällaista väliaikaista muutosta ei tarvitsisi tehdä vuoden 1995 alusta.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Rouva puhemies! Ed. Tykkyläinen on periaatteessa aivan oikeassa, kun hän kiinnitti huomiota siihen, millä tavalla veikkauksen ylijäämän tuottoa käytetään. Olen itsekin ollut ja olen edelleen samaa mieltä siitä, että menettely ei ole sopusoinnussa lainsäädännön kanssa, ja tästä syystä olen lain perusteluihin kirjoittanut, että ehdotettu käyttötarkoitus saattaa joltakin osin olla ristiriidassa arpajaislaissa säädetyn käyttötarkoituksen kanssa.

Kun kuitenkin kysymys on ollut valtiontalouden puitteissa tehdystä kokonaiskehyspäätöksestä opetusministeriön osalta, muita ratkaisuja emme toistaiseksi ole löytäneet, koska nuorisoliikuntapuolella ei edes ole veikkauksen ulkopuolella budjettivaroin toteutettuja toimintoja. Toivon kovasti, että valtiovarainvaliokunnan sivistysjaosto tätä asiaa selvittelisi hyvin perusteellisesti ja myös sivistysvaliokunnassa kiinnitettäisiin tämän lain perusteluissa mainitsemaani seikkaan huomiota niin, että eduskunnan tahto ja käsitys tässä suhteessa tulisi jopa kirjatuksi. Omalta osaltani olen valmis heti, kun eduskunnassa löydetään muita ratkaisuja, ottamaan ne vaihtoehdoiksi. Mutta kuten totesin, opetusministeriössä emme ole muita vaihtoehtoja toistaiseksi löytäneet.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Saattaa olla niin, että tässä on kysymys poikkeuksellisesta tilanteesta, joka tietysti liittyy valtion taloudelliseen tilanteeseen. En niinkään pidä pahana, jos kirjastotoimeen annetaan veikkaus- ja raha-arpajaisvaroja tarvittaessa. Kyllä on suurempi ristiriita, että esimerkiksi Raha-automaattiyhdistyksen varoista tuetaan tässä yhteiskunnassa täysin kannattamattomia, konkurssitilassa olevia poliittisin perustein perustettuja kylpylöitä ja hoitolaitoksia, kuten Suomessa on. Se on paljon pahemmassa ristiriidassa tarkoituksen kanssa, ne pitäisi ensin poistaa. Ei ole niin paha, jos kirjastotoimeen näitä varoja menee. Se koskee kaikkea kansaa.

Lieksan seudullakin tiedän yhden sellaisen poliittisen ryhmittymän omistaman kylpylän, joka on konkurssissa ja elää yhteiskunnan kustannuksella. Kyllä minä sanon, että tällaiset saisi ensin poistaa. Tämän esityksen vielä ymmärtääkin.

Ed. Räty: Arvoisa puhemies! Tämä on ilmeisesti kaikkein keskeisin kysymys, miten veikkaustuottovaroja siirretään jatkuvasti budjetin yleiskatteeksi. Toisin sanoen minua ihmetyttää, ja nyt kun ministeri on vielä läsnä, esittäisin tämän peruskysymyksen, miten voi olla yleensä mahdollista, että ristiriidassa lainsäädännön kanssa ollaan tekemässä lakia.

Eikö eduskunnan nimenomaan tulisi lainsäätäjänä huolehtia siitä, ettei ainakaan lainvastaisesti tai ristiriidassa lakia vastaan tehtäisi lainsäädäntöä. Kyllä meillä täytyy olla korkeimpana päätöksentekoelimenä Suomessa vielä toistaiseksi valta päättää niin, että näitä varoja ei käytetä tällä tavalla, kuten ministeri itsekin totesi.

Ministeri Isohookana-Asunmaa: Rouva puhemies! Ehdotettu muutosesitys ei suoranaisesti ole ristiriidassa voimassa olevan lainsäädännön kanssa. Tietääkseni vuodesta 1976 lähtien valtionosuuksia on rahoitettu Veikkauksen ylijäämästä. Näin ollen käytäntö on tietyllä tavalla ollut jopa vakiintunutkin.

Se, mikä tässä saattaa olla joiltakin osin ristiriidassa, kuten olen todennut, on se, että rahaarpajaislaissa mainitaan tiede, taide, liikunta ja nuoriso. Kirjastolaitosta tällaisena instituutiona ei varsinaisesti taiteeksi lueta. Sen sijaan kaikki se, mitä kirjaston sisällä tapahtuu, onkin kyllä selvästi taidetta. Tämän pohtimisessa varmasti voisivat valiokunnat jonkin verran aikaa kuluttaa.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Olen eri mieltä ed. Aittoniemen kanssa. Uskon, että jos hän perehtyy lakiin, hän on varmasti pitkälle samaa mieltä kanssani.

Meillä on todella arvostettu kirjastotoiminta maassamme, se pitäisi säilyttää sillä tasolla, ja vielä ehkä korjatakin kirjastojen määrärahoja tänä päivänä. Tiedän, että maassamme on erittäin ongelmallinen työttömyys ja työttömien lisäksi myös nuorisolla ja opiskelijoilla on halua lainata kirjoja kirjastosta.

Sitten haluan korjata yhden väittämän. Lakiehdotuksessa ainakaan oman käsitykseni mukaan ei puhuta mitään kylpylöistä eikä sellaisista laitoksista, vaan täällä puhutaan nimenomaan tieteestä, joka on mielestäni merkittävä osa-alue, eli siis rahoituksien ohjaaminen tieteelliseen toimintaan ja samoin myös taiteen kehittämiseen ja taiteelliseen toimintaan. Me tiedämme, että taide tällä hetkellä, musiikki, teatteri jne. ovat erittäin vaikeassa tilanteessa aivan samalla tavalla kuin myös urheilu ja liikunta.

Ennen kaikkea vielä tähdennän nuorisokasvatustyötä. Tämä oli se eräs elementti. Minun mielestäni eduskunnan ja kansanedustajien tulee pitää huoli nuorisotoiminnasta ja niiden rahoittamisesta, että nuorten ei tarvitse olla kaduilla, vaan heillä olisi hyvin järjestettyä toimintaa. Se on mahdollista toteuttaa nimenomaan raha-automaattivarojen turvin.

Puhemies: Sallin ed. Tykkyläisen oikaista Raha-automaattiyhdistystä koskevan ja myös muihin lakeihin ulottuvan väittämän ja käyttää oman puheenvuoronsa sen johdosta, että ed. Aittoniemi näin menetteli, joka tosin taitavasti meni siunatuksi lopuksi myös itse asiaan.

Ed. Räty: Arvoisa puhemies! Siitä, onko kirjasto taidelaitos vai ei, totean, että kirjastothan jakavat kirjoja, joiden sisältä saa taiteellisia elämyksiä kuten hyvin tiedämme. Mutta kirjastot ovat hyvin usein myös laulujen ja runoiltojen esityspaikkoja. Siellä esitetään pienimuotoisia näytelmiä, jotka luovat taidenautintoja tänä päivänä mm. videon, äänilevyjen ja konserttien muodossa. Siellä on pienimuotoisia kamariorkestereja, jotka pitävät upeita konsertteja. Toisin sanoen kirjastoista on myös tullut taidelaitoksia. Eivät vain varsinaiset konserttisalit tai teatterit, vaan kirjastotilat ovat myös taidelaitoksia, eikä perinteisesti enää vain sitä, että sieltä ainoastaan lainataan kirjoja. Tässä suhteessa, sanoi valiokunta mitä tahansa, käytäntö on selvästi osoittanut, että kirjastot ovat mitä suuremmassa määrin taidelaitoksia.

Ministeri Isohookana-Asunmaa: Puhemies! Ed. Rädylle ehkä lyhyesti voi todeta, kun vietämme nyt yleisten kirjastojen, kirjastolaitoksen 200-vuotisjuhlavuotta, että kaiketikin tälläkin hetkellä ensisijaisesti kirjasto on kansansivistyslaitos.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! En enää häiritse vähään aikaan salin rauhallista elämää, ajattelin lähteä kahville, mutta kiitän arvoisaa rouva puhemiestä, että hän taitavasti

valisti ed. Tykkyläistä hänen puheenvuorostani saamastaan väärinkäsityksestä. Minä viittasin Raha-automaattiyhdistykseen ja sitä kautta kaikenlaisten poliittisten tukirahojen kulkemiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

11) Hallituksen esitys n:o 198 laiksi maaseutuelinkeinorekisteristä

talousvaliokuntaan:

12) Hallituksen esitys n:o 202 laiksi sähkömarkkinakeskuksesta

13) Hallituksen esitys n:o 203 laiksi Valtion hankintakeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

14) Hallituksen esitys n:o 204 laeiksi kansanterveyslain, erikoissairaanhoitolain ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

15) Hallituksen esitys n:o 205 laiksi sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

---

16) Hallituksen esitys n:o 206 laeiksi kansaneläkelain ja sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien lakien muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Tänään listalla on runsaasti sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyyn tulevia asioita. Taitavat lähes kaikki budjettiin liittyvät lait olla nyt listalla.

Tämä esitys pitää sisällään ensinnäkin sen, että sairausvakuutuksesta maksettavia sairaanhoidon korvauskustannuksia esitetään rajoitettavaksi siten, että jos ulkomailla annetusta hoidosta saadaan korvausta ulkomailta, sitten Suomesta ei erikseen makseta vastaavaa korvausta. Mielestäni tämä on perusteltu esitys, mutta en malta olla tässä yhteydessä huomauttamatta, että esitimme myös, että kun työeläke maksetaan ulkomailta niin kuin tähänkin asti, myös tämän vuoden alusta eteenpäin olisi myös ulkomailta maksettu työeläke pitänyt ottaa huomioon, kun kansaneläkkeen lisäosaa määritellään, mutta se ei mitenkään hallitukselle ole sopinut. Hallitus on esittänyt omat perustelunsa, ja olemme kuitenkin kolme kertaa senkin jälkeen todenneet, että tämä asia pitää selvittää Etassa ja pyrkiä saamaan muutos aikaan, koska eihän ole järkevää, että eri tavalla ihmistä kohdellaan riippuen siitä, mistä etuudet saa, taikka tavallaan saa kaksinkertaisen etuuden, jos saa kahdesta maasta.

Tämä hallituksen esitys pitää sisällään myös toisen esityksen, huomattavasti mittavamman kuin tuo edellinen eli sen, että vammaistuen, lapsen hoitotuen ja eläkkeen saajien asumistuen rahoitusta ei enää makseta Kansaneläkelaitoksen rahastoista vaan suoraan valtion budjetista. Tämä ei tuo mitään lisämenoa budjettiin, koska samalla takuusuoritukset pienenevät. Mutta en ole nyt aivan varma siitä, onko tämä oikea järjestely näin toteutettuna, vai olisiko pitänyt huolehtia siitä, että nämä vakuutusmaksut riittävät etuuksien maksamiseen. Mutta siitäkin asiasta on hallituksen esitys vielä myöhemmin listalla, joten jatkan sitten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Ed. Jääskeläinen merkitään läsnä olevaksi.

---

17) Hallituksen esitys n:o 207 laeiksi kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain, kuntoutusrahalain ja sairausvakuutuslain 18 a §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Hallitus antoi keväällä kuntoutusselonteon eduskunnalle, ja silloin nimenomaan sanottiin, että hallituksen lakimuutoksia ei anneta, ennen kuin eduskunta on käsitellyt selonteon ja ottanut kantaa siinä ehdotettuihin lain muutostarpeisiin. On tietysti valitettavaa, että valiokunnan käsittely on viivästynyt niin, että teemme mietintöä tästä loppusuoralla. Sen takia tuntuu nyt hullulta, että tämä esitys viime tingassa annettiin, koska emme rauhassa päässeet tutustumaan siihen, mitä hallitus esittää. Tässä mielessä järjestely mielestäni on aika nurinkurinen.

Itse vaadin jo alun perin, että lakimuutosesitykset olisi pitänyt antaa heti saman tien, että olisi nähty, mihin hallitus on valmis, ja valiokunta olisi sitten voinut ottaa kantaa. Muutostarpeet ovat monelta osin erittäin kiireellisiä. Siinä mielessä voi sanoa, että on hyvä, että edes nämä on tuotu.

Mutta meillä valiokunnassa on jo käynyt ilmi, että tästä esityksestä on karsittu pois kaikki ne selonteossa ehdotetut välittömät lainmuutostarpeet, jotka aiheuttaisivat kustannuksia. Kustannukset olisivat olleet esimerkiksi 20 miljoonaa markkaa usean vuoden ajalle jakautuneena. Sen lisäksi kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset ovat sellaisia, että yleensä ne tulevat, jopa voi sanoa, moninkertaisina eri momenteilta säästöinä takaisin. Näin ollen näitä lainmuutosesityksiä ei missään tapauksessa olisi tästä ehdotuksesta pitänyt jättää pois.

Täytyy tietysti nyt toivoa, että sosiaali- ja terveysvaliokunnalta löytyy valmiutta tehdä muutokset nimenomaan kuntoutusselonteossa jo esitettyjen ehdotusten pohjalta. Toki paljon muutakin on korjattavaa, mutta ne olivat mielestäni kaikki perusteltuja esityksiä, mitä siellä pidettiin välittöminä muutostarpeina.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys n:o 208 vuonna 1995 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Rouva puhemies! Viittasin jo aikaisemmin näihin sosiaaliturvamaksuihin, siis kansaneläkemaksuun, jota peritään sekä vakuutetuilta että työnantajilta, sekä vastaavasti sairausvakuutusmaksuun, jota peritään niin ikään vakuutetuilta ja työnantajilta.

Tämä on yksi suurimpia markkamääräisiä esityksiä, mitä eduskunnassa tänä syksynä käsitellään. Näillä maksuilla rahoitetaan pääasiassa Kansaneläkelaitoksen maksamat etuudet. Tosin nyt lapsilisät ja työttömyysturvan perusturva tulevat suoraan valtion budjetista. Mutta meillä on jo nyt näitä etuuksia leikattu, erityisesti sairausvakuutusetuuksia. Siitä on sitten seurannut se — tai niitä on oikeastaan leikattu sen takia, että näitä maksuja on haluttu alentaa, erityisesti työnantajien maksuja on alennettu. Nyt tämä esitys ei pidä sisällään uusia työnantajamaksujen alennuksia, mutta meidän mielestämme työnantajan maksuja pitäisi porrastaa vielä jyrkemmin, jotta tässä tapauksessa juuri vientiteollisuudelta voitaisiin tavallaan vientimaksua, vientiveroa, periä. Tämä olisi erittäin järkevä tapa hoitaa se asia, että ne, joilla menee hyvin, osallistuisivat kustannuksiin.

Tämä esitys pitää sisällään kansaneläkemaksun alentamisen pennillä vakuutetuille. Myös vakuutettujen osalta vasemmistoliiton linja on ollut se, että maksuja pitäisi porrastaa jyrkemmin, niin että pienituloisilta kerättäisiin pienempi maksu ja suurituloisilta suurempi ja moneen portaaseen jaettu maksu. Nythän nämä ovat tasasuuruisia muuten, paitsi 80 000 äyrin yli menevältä osalta sairausvakuutusmaksu on korkeampi. Tällä tavalla voitaisiin tätä rahan keräystä oikeudenmukaisemmin tehdä. Nyt pienituloisilla verotuskin on huomattavasti kiristy-

nyt, ja se osaltaan johtaa köyhyysloukkuongelmiin.

Aivan lopuksi haluan sanoa, arvoisa puhemies, että me emme vieläkään pidä oikeana sitä, että kansaneläkkeellä peritään kansaneläkemaksu. Edelleen, vaikka maksu alenee, se peritään pennin suurempana kuin vakuutetuilta. Emmekä myöskään hyväksy sitä, että sairausvakuutusmaksu peritään peräti 3 penniä suurempana eläkeläisiltä kuin palkansaajilta.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! On täysi syy yhtyä ed. Stenius-Kaukosen näkemyksiin juuri työnantajamaksun porrastamisesta.

Kun näitä asioita olen itsekin sosiaalivaliokunnassa käsitellyt, jatkuvasti on törmätty yhteen mielestäni epäkohtaan, joka pitäisi selvittää ja mahdollisesti korjata. Se on se, että Ahvenanmaan maakunnalta, kunnallisilta liikelaitoksilta sekä kunnalta ja kuntayhtymiltä sairausvakuutusmaksu on 2,85 prosenttia, mutta kirkkotyönantajan sairausvakuutusmaksu on 7,85, eli jonkinlaista oikeudenmukaisuutta odottaisin, että asiaan saataisiin.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Hallituksen esityksen siinä osassa sivulla 7, joka koskee taloudellisia vaikutuksia, kerrotaan, että kuntien yhteenlaskettu osuus kansaneläkelain mukaisesti lisäosien kustannuksista säilyisi ennallaan eli olisi 4 285 miljoonaa markkaa. Se on 44 prosenttia kokonaiskustannuksista. Kansaneläkelaitoksen osuus lisäosan menoista olisi edelleen 55 prosenttia. Siinä on vielä se 1 prosentti, ja tämä on se, mikä menee Viinasen kirstusta. Eli varsinaisesti valtion osuus kansaneläkkeen lisäosien kustannuksiin on suhteellisen pieni, se on 100 miljoonaa markkaa.

Kiinnitän tähän asiaan siitä syystä huomiota, että tunnetusti kunnallisveron kautta kuntalaiset joutuvat osallistumaan lisäosan kustannuksiin, jolloin pienituloiset suhteellisesti voimakkaammin joutuvat ottamaan osaa verorasitukseen suhteessa siihen, että lisäosan kustannus perittäisiin valtionveron kautta.

On hyvä, että tämä asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, koska minun käsitykseni mukaan perustuslakivaliokunta on myöhemmin kuin vuonna 92 annetun esityksen yhteydessä ottanut kantaa juuri kuntien rasitukseen, johon edellä viittasin. Mutta se voidaan perustuslakivaliokunnassa tarkistaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

19) Hallituksen esitys n:o 209 laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa, että äitiysraha maksettaisiin kuten vanhempainraha työssäoloajalta vähimmäismääräisenä. Mielestäni tämä on aivan perusteltu esitys. Itse asiassa voidaan kysyä, pitääkö äidille maksaa äitiysrahaa, jos hän menee töihin välittömästi synnytyksen jälkeen eli sinä aikana, kun äitiysrahaa maksetaan. Minusta tämä on kyseenalaista. Kun säästöjä aina haetaan, niin miksei tällä kohtaa voisi hakea säästöä? Niille äideille, jotka eivät halua käyttää heille lain mukaan kuuluvaa oikeutta jäädä kotiin äitiyslomalle, vaan valitsevat työnteon, miksi heille pitäisi maksaa äitiysrahaa? Näitähän ei kovin paljoa ole, sen näkee säästövaikutuksestakin: 3 miljoonaa markkaa. Yleensä ne naiset, jotka jo äitiysrahakauden aikana eli ensimmäisen 105 päivän aikana ovat työssä, ovat hyväpalkkaisia naisia.

On esitetty perustelu, ja se pitää ihan paikkansakin, että kotihoidon tukeahan voi saada, mutta sen edellytyshän on se, että lasta ei hoideta kunnallisessa päivähoidossa vaan yksityisesti. Se säästö sitten kutistuu siihen.

Joka tapauksessa mielestäni tämä asia on sellainen, että kun haetaan kissain ja koirain kanssa säästöjä, niin otetaan tämä esille. Tämähän on tilanne, joka johtaa siihen, että jos käy työssä, niin saa kaksinkertaisen etuuden verrattuna siihen, että ei käy työssä. Nyt koko ajan puhutaan siitä, että on tilanteita, että kun on kotona, saa kaksi etuutta päällekkäin. Siitä voin jatkaa seuraavan ja sitä seuraavan asian yhteydessä.

Ed. O. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Tämä esityshän pitää sisällään äitiyspäivärahan laskentamuutoksen, joka tosin on ehdotettu tulemaan voimaan vasta heinäkuun alusta. Tämä muutos, jonka mukaan äitiyspäivärahan laskentaperustetta varhennettaisiin, on herättänyt melkoista kauhua monien perheiden keskuudessa, koska perheet ovat pelänneet joutuvansa todelliseen taloudelliseen ahdinkoon. Tuo muutoshan saattaa kiristää hyvin monien taloutta, ja suhtaudun hyvin kriittisesti tähän lainkohdan muutokseen, vaikka näiltä osin voimaantulo on myöhempi kuin muun lain osalta.

Mitä sitten tulee ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoroon, niin olen samaa mieltä, että äitiyspäivärahakauden aikainen päivärahaoikeus silloin, jos käy töissä, voisi olla aivan hyvin minimipäiväraha. Mutta hänen ajatustaan, että minimipäivärahaoikeuskin poistettaisiin kokonaan, en kannata, koska todellakin olisi nurinkurista, jos ja kun perhe saisi jokseenkin vastaavan suuruisen etuuden myöhemmin, kun lapsi on suurempi, äitiys- ja vanhempainrahakauden päätyttyä kotihoidon tukena. Tämä ratkaisu, jolloin se on minimipäivärahan suuruinen, on linjassa tuon toisen ratkaisun kanssa.

Olen sitä mieltä, että joiltain osin tämä esitys siis on hyväksyttävä, mutta perheiden taloutta ei pidä kiristää niin, että 22 §:n 1 momentilla laskentaperusteita kiristettäisiin tai vaikeutettaisiin perheiden taloudenpitoa tällä mutkikkaammalla laskutavalla tämän hetken näkökulmasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

20) Hallituksen esitys n:o 210 laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 21) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Perho-Santala: Arvoisa puhemies! Käsittelemme lakeja, joita täällä on käsitelty aikaisempina syksyinä sillä tavoin, että aikanaan päätettyä subjektiivista oikeutta joko kunnalliseen päivähoitopaikkaan tai kotihoidon tukeen on taloudellisista syistä lykätty. Talous ei valitettavasti vieläkään ole hyvässä kunnossa, mutta siitä huolimatta minusta tämä laki siltä osin kuin se koskee alle kouluikäisten oikeutta päivähoitoon, voitaisiin panna täytäntöön. Tämä siitä syystä, että miltei kaikissa Suomen kunnissa päivähoitopaikkoja on tällä hetkellä riittävästi. Jossain on ylitarjontaa ja jossain on jonkun verran vajausta, erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla.

Suurin menoerä tämän lain täytäntöönpanossa aiheutuisi kotihoidon tuen ulottamisesta 3-vuotiaisiin. Nämä kustannukset olisivat runsas puoli miljardia markkaa ja vähän enemmän kuntasektorilla. Taloudellisista syistä minusta tämä osuus voitaisiin lykätä vuoteen 97.

Sen sijaan voitaisiin toteuttaa oikeus päivähoitoon kaikille alle kouluikäisille lapsille ensi vuoden elokuusta alkaen. Arvioita tämän lain täytäntöönpanon kustannuksista on tehty sekä sosiaali- ja terveysministeriössä, että valtiovarainministeriössä, ja korkeimmatkaan arviot eivät ulotu yli 40 miljoonan markan.

Mielestäni lain voimaan saattaminen on tärkeätä siitä syystä, että kunnille ei tavallaan epäsuorasti annettaisi lupaa tai oikeutta säästösyistä purkaa pois jo olemassa olevaa palvelurakennetta. Se, mitä on kunnissa tehty, sietää säilyä monesta eri syystä, ei vähiten siitä syystä, että päivähoitopalvelut ovat työssä käyvien naisten tasa-arvon keskeisimpiä edellytyksiä. Tämä meidän sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässämme on juuri se ylpeydenaihe, jolla on kysyntää myös ajateltaessa Euroopan unionin linjauksia ja sitä vaikutusta, mitä näkisin pohjoismaisilla naisilla olevan, mikäli EU:hun liitytään.

On myös huomattava se, että Suomi on niitä harvoja poikkeuksia Euroopassa, jossa esiopetusta ei ole kattavasti järjestetty. Tämä on hyvin tärkeä toimintamuoto, ja myös tästä syystä lain voimaan saattaminen on perusteltua.

Näinä vaikeina aikoina, jolloin on työttömyyttä ja siitä seuraavia ongelmia, on myös muistettava päivähoidon ennalta ehkäisevään lastensuojeluun liittyvä tehtävä. Vaikka se onkin marginaalinen, silti se on hyvin tärkeä.

Toivoisin, että tässä asiassa, jos missä, me eduskunnan naiset — ja kaikki asiasta kiinnostuneet miehet toki ovat tervetulleita joukkoon — pystyisimme näyttämään voimamme yli puoluerajojen ja löytämään ratkaisun, joka soveltuisi paitsi taloudelliseen tilanteeseen, niin ennen kaikkea turvaisi maamme lapsiperheille ja erityisesti naisille keskeisen ja tärkeän peruspalvelun.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri tämän tyyppistä puheenvuoroa kokoomukselta odotinkin ja olen erittäin ilahtunut, että ed. Maija Perho-Santala nyt sen puheenvuoron käytti eli on merkkejä siitä, että kokoomuksessa on myötämielisyyttä lasten päivähoidon järjestämiseksi kaikille näille ikäluokille, ei yksin alle 3-vuotiaille lapsille, pakollisena eli subjektiivisena oikeutena.

Toivon, että kun sosiaali- ja terveysvaliokunta tätä esitystä käsittelee, rintama päivähoidon järjestämiseksi on vahva ja valiokunta tulee siihen tulokseen, että päivähoito-oikeutta ei lykättäisi, jos kotihoidon tukea ei tässä vaiheessa taloudellisista syistä voitaisikaan laajentaa. Tämä on sellainen esitys, jonka alle 4-vuotiaiden osalta tein kaksi vuotta sitten, kun ensimmäisen kerran eduskunta päätti lykätä lasten päivähoitoa koskevaa lainsäädäntöä. Olisin silloin toivonut, että edes päivähoito-oikeus olisi ulotettu alle 4-vuotiaisiin lapsiin, ei yksin alle 3-vuotiaisiin.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Viittaan jo lastentarhanopettajakoulutusta koskevan lain yhteydessä käyttämääni puheenvuoroon. Päivähoito ei ole vain lasten säilyttämistä. Se ei ole missään tapauksessa sitä. Se on ennen kaikkea lasten varhaiskasvatusta, ja sillä on todella suuri merkitys lasten tulevaisuudelle.

Useassa yhteydessä on tuotu esille, että monet lapsen ja nuoren elämässä ja lopulta myös aikuisuudessa esiintyvät ongelmat ovat havaittavissa jo päivähoitovaiheessa. Jos niihin silloin pystyttäisiin paremmin vaikuttamaan, monilta ongelmilta varmasti voitaisiin välttyä. Tämä näkökohta ei tietysti koske läheskään kaikkia lapsia, vaan niitä, jotka ovat vaikeimmassa asemassa. Jos tähän riittävästi kiinnitettäisiin huomiota, me pystyisimme todella monia sosiaalisia ongelmia tulevaisuudessa välttämään.

Olen myöskin erittäin iloinen ed. Perho-Santalan käyttämästä puheenvuorosta. Se antaa toiveita siitä, että se kanta voittaa, jota vasemmistoliiton eduskuntaryhmän ja koko vasemmistoliiton taholta on tuotu toistuvasti esille koko tämän vuoden ajan, kun päivähoitolain lykkäysesitys on leijaillut ilmassa ja lopulta konkretisoitunut hallituksen esityksessä. Me olemme siis esittäneet, että päivähoitolain voimaantuloa koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia ei saa lykätä.

Tässä todella on nyt eduskunnan naisten paikka näyttää, pystymmekö me todella yhteistyöhön. Se edellyttää, että me saamme runsaasti miehiä mukaan. Toivon mukaan me saamme myöskin kaikki eduskunnan miehet tukemaan sitä, että päivähoitolain lykkäystä kahdella vuodella ei toteuteta.

Kaikki järkisyyt puhuvat hallituksen ehdotuksen hylkäämisen puolesta. Valitettava tosiasia on tietysti se, että monet kunnat ovat jo eläneet siinä toivossa, että laki ei tule voimaan ensi kesänä, ja sen takia ovat vähentäneet päivähoitopaikkoja ja purkaneet järjestelmää. Mutta onneksi kuitenkaan kaikki kunnat eivät ole näin toimineet, vaan monissa kunnissa on hyvä valmius toteuttaa lakia. Itse asiassa niiden kuntien määrä, joissa päivähoitopaikkojen puute on ollut ongelma, on koko ajan pienentynyt. Tietysti pääkaupunkiseutu edelleen on vaikein alue.

Lasten päivähoito on toteutettavissa ilman suuria kustannuksia jo ensi elokuun alusta, niin kuin alun perin on säädetty. Tämän esityksemme läpimenolle toivottavasti löytyy kannatusta eduskunnasta. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassahan asiaa jatkossa käsitellään. Erityisesti kokoomuksen puolelta puheenvuoroja on kuultu, mutta täytyy sanoa, että keskustan puheenvuoroja en ole kuullut. En nyt odota ed. Aittoniemen puheenvuoroa, koska en usko, että hän tässä asiassa välttämättä edustaa keskustan viimeistä sanaa.

Kahdesta esityksestä, jotka koskevat kotihoidon tukea, ehkä ensin puhun alle nelivuotiaiden vanhempien oikeudesta valita kotihoidon tuki vaihtoehtona päivähoidolle. Hallitus esittää, että myöskin tätä lakia lykättäisiin kahdella vuodella. Lain kustannuksen on arvioitu olevan muistaakseni noin 500 miljoonaa markkaa. Tältä osin vasemmistoliittokin on valmis harkitsemaan sitä, että lykkäys tehdään, vaikka on totta, että monet perheet, kun tietävät, että laki on säädetty jo pari vuotta sitten, ovat valmistautuneet siihen, että heillä on mahdollisuus siihen, että äiti voi hoitaa lasta kotona siihen saakka, kunnes lapsi täyttää neljä vuotta, ja saada kotihoidon tukea.

On muistettava, että hallitus ei ole esittänyt muutosta hoitovapaaseen. Sehän päättyy, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Eli vaikka kotihoidon tukea olisi laajennettu, monessa tapauksessa ei

varmaan olisi ollut mahdollisuus säilyttää työpaikkaa, ja sen takia kotihoitoa ei olisi kuitenkaan ollut mahdollista toteuttaa. Mutta tietysti monessa perheessä, jossa äiti on ollut kotona eikä työpaikkaa olekaan, mihin olisi palannut, tämän varaan on varmasti rakennettu. Siltä osin tietysti on pahoiteltava lain, voi sanoa todennäköistä, siirtymistä.

Lasten kotihoidon tuen osalta viime aikoina ovat nousseet pintaan monet ongelmat, jotka periaatteessa on tiedetty, mutta jotka ovat nyt oikeastaan työttömyyden myötä vasta näyttäytyneet ongelmina. On muistutettava, että tilanteita, joissa tapahtuu niin, että työttömäksi jääneen äidin tilanne paranee verrattuna siihen, että hän kävisi töissä, on kuitenkin aika vähän. Ensinnäkin se koskee vain sellaisia perheitä, joissa on alle kolmivuotiaita lapsia, jotka ovat olleet kotihoidon tuen piirissä, koska muuthan eivät kotihoidon tukea voi saada.

Mistä sitten seuraa lopputulos, että käteen jääkin enemmän, kun äiti jää työttömäksi? Tämä seuraa kahdesta tekijästä. Ensinnäkin tämä koskee vain niitä perheitä, joissa lapsi on ollut päivähoidossa. Jos lasta on hoidettu kotona taikka muualla kuin kunnallisessa päivähoidossa, kotihoidon tukihan on tullut nytkin. Tilannehan ei muutu siitä, jos äiti jää työttömäksi ja kotihoidon tuki siirretään isän nimiin. Tilannehan jatkuu samanlaisena. Näin ollen tämäkin tietysti pienentää sitä joukkoa, jolla nettotulo suurenee työttömyyden seurauksena.

Myöskään semmoisissa perheissä, joissa molemmat ovat työttöminä, kotihoidon tukea työttömyyspäivärahan päälle ei ole mahdollista saada. (Ed. Rädyn välihuuto) — On säädetty semmoinen laki eduskunnassa. Se koskee tietysti kaikkia, että joka saa työttömyyspäivärahaa, hän ei voi saada kotihoidontukea. Tämä koskee kaikkia työttömiä. Mutta miten on sitten mahdollista, että perhe kuitenkin saa kotihoidontuen? Se on hyvin yksinkertaista. Jos äiti jää työttömäksi, äiti saa vain työttömyyspäivärahan ja kotihoidontuki haetaan isän nimellä. Näinhän se toimii, ed. Räty! Tämä on aivan yksinkertaista.

Ne perheet, joissa molemmat ovat työttöminä, eivät siis voi saada työttömyyspäivärahan päälle kotihoidontukea. Myös on muistettava, että meillä on iso joukko yksinhuoltajia. Eivät he varmasti ole yhteiskunnan kaikkein hyväosaisimpia. Myöskin työttömäksi jäävä yksinhuoltaja joutuu tyytymään pelkkään työttömyyspäivärahaan. Ei hän voi saada mitään kotihoidontukea sen lisäksi.

Näitä ongelmia me toimme valiokunnassa silloin esille, että tämä johtaa itseasiassa varsin kohtuuttomaan järjestelmään, että semmoinen perhe, jossa molemmat vanhemmat käyvät työssä ja saavat vaikka kuinka suurta palkkaa, voi saada kotihoidontuen perusosan, vähän vaille 2 000 markkaa kuukaudessa, se on tietysti verotettavaa tuloa, mutta ne henkilöt, jotka eivät voi sitä ollenkaan saada, ovat työttömät yksinhuoltajat ja perheet, joissa molemmat vanhemmat ovat työttöminä. Ei järjestelmä voi olla oikea, kun se toimii näin.

Olen pyrkinyt lisäksi selvittämään sitä, miksi käy niin, että nettotulo kasvaa, kun jää työttömäksi. Tilannehan koskee vain niitä perheitä, joissa aikaisemmin on lapsi ollut päivähoidossa. Päivähoitomaksut ovat korkeita, ja monet kunnat eivät edes hyväksy sitä, että jos perheessä jompikumpi vanhemmista on työtön, että lapsi on päivähoidossa. Tottakai monet vanhemmatkin työttömyyden kohdatessa haluavat itse hoitaa lasta kotona. Ei heillä usein ole varaakaan maksaa päivähoitomaksua pelkällä työttömyyspäivärahalla. Varsinkin tilanteessa, jos lapsi hoidetaan kotona ja ansiopäivärahan lisäksi, jonka äiti saa, isä voi saada kotihoidontukea, tosiasiassa nettotulo on suurempi kuin jos äiti kävisi töissä. Puhun nyt tässä äidin tilanteesta, koska useimmitenhan asia on näin päin, mutta toisinkin päin tilanne voi olla.

Mielestäni on otettava huomioon kaksi seikkaa mietittäessä sitä, miksi tähän tilanteeseen on tultu. Ensinnäkin päivähoitomaksut ovat muutaman viime vuoden aikana nousseet erittäin voimakkaasti. Asetuksella päätetään, mikä korkein maksu on kussakin maksuluokassa, mutta tulorajoja ei päätetä valtion toimesta, vaan kunta päättää itse. Kaikki kunnat ovat ensinnäkin perineet korkeimman mahdollisen maksun ja määränneet tulorajat niin kireiksi, että hyvin iso joukko on korkeimmissa maksuluokissa. Tästä on seurannut se, että päivähoitomaksut ovat todella suuria esimerkiksi kahdesta lapsesta. Jos päivähoitomaksut jäävät pois ja tulee 2 000 markan kotihoidontuki miinus verot, siitä jää nettohyötyä.

Ennen kuin kauheasti arvostellaan, että voi hirveää, että meillä on nyt näin tapahtunut, täytyy myös kokonaisuudessaan pohtia sitä, mitä me haluamme tukea. Puhuin täällä aikaisemmin eräässä istunnossa siitä, haluammeko me tukea työntekoa vai lapsentekoa vai haluammeko tukea näitä molempia. Mielestäni yhteiskunnan pitäisi tavallaan tukea näitä molempia, mutta ei niin, että pienten lasten vanhempien on välttä-

mättä pakko aina käydä töissä. Päinvastoin, mielestäni yhteiskunnan pitää tukea myös sitä, että vanhemmilla on oikeus valita, hoitavatko he lapsia kotona vai laittavatko heidät päivähoitoon ja käyvät työssä.

Kun valinnanmahdollisuuksia on haluttu antaa, joudutaan ongelmatilanteisiin ja ns. ylikompensaatiotilanteisiin, mutta niitä on vaikea kokonaisuudessaan välttää. Kyllä mielestäni niihin voidaan puuttua, mutta ei aivan yksioikoisilla säännöksillä, vaan perusta täytyy pohtia, mitä me haluamme. Kun katsoo esimerkiksi eri EU-maiden tilastoja, mitä on meille esitetty, niin siellähän on hyvin usein tilanne, että esimerkiksi äitiysloman aikana kompensaatio on jopa 120 prosenttia. Perustelu on juuri se, että todella myös yhteiskunta haluaa tukea lasten tekoa ja myös heidän kasvatustaan. Nämä ovat asioita, jotka kuuluvat tietysti ensisijaisesti vanhemmille, mutta myös vanhempia pitää tukea lasten kasvatustehtävässä. Sen takia asiaa pitäisi kokonaisuutena pohtia ja varsin laajasti.

Tällä hetkellähän meillä kotihoidontuen lisäosa on tarveharkintainen. Noin 40 prosenttia kotihoidontukea saavista, joita on 105 000 perhettä, ei saa lisäosaa juuri tarveharkinnan vuoksi. Yksi asia, jota mielestäni voitaisiin harkita, kun on pakko säästöjä etsiä, ainakin hallitus on näin sanonut, että myös kotihoidontuen perusosa tehtäisiin tarveharkintaiseksi. Miksi näin? Koska tarveharkinta joudutaan aina suorittamaan, kun arvioidaan, onko mahdollisuus lisäosaan vai ei. Tämä johtaisi siihen, että kun perheen bruttotulot nousevat yli 15 000 markan, sen yli menevältä osalta tulot rupeaisivat syömään myös perusosaa. Lisäosan maksuhan loppuu, kun perheen tulot ovat noin 15 000 markkaa.

Mielestäni vanhemmille pitää antaa mahdollisuus hoitaa itse lapset kotona. Mutta pitääkö tukea sitä, että hoidetaan lapset muualla kuin kunnallisessa päivähoidossa sillä tavalla kuin nyt tehdään juuri kotihoidontuella, vai onko siinä jokin muu tapa. Mielestäni myös tässä vanhemmilla pitää olla valinnanmahdollisuus. Tavallaan nykyinen tilanne ja maksujärjestelmät ovat johtaneet siihen, ottaen huomioon juuri mitä puhuin päivähoitomaksuista, että itse asiassa suositaan sitä, että lapsia ei hoideta kunnallisessa päivähoidossa. Kuten sanoin, kunnallista päivähoitoa pitää kehittää laadukkaaksi toiminnaksi ja myös tukea sitä, että siihen meillä on varaa. Silloin pitää olla myös niin, että perheiden kannattaa tämä vaihtoehto valita.

Ed. Karhunen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen jälleen kerran epäilee aivan syyttä suotta ed. Aittoniemen sosiaalista luonnetta. Minä olen ollut ensinnäkin huolissani lastentarhanopettajien työllisyystilanteesta. Minä olen myös kannattanut sitä, että tämän lain pitäisi tulla voimaan sillä tavalla, kuin aikanaan on suunniteltu, eikä sitä olisi perusteltua lykätä toistuvasti. Olen aikaisemmin ollut sitä mieltä niin kuin moni muukin, että riippuen vähän kunnallisen päivähoidon, laitosmaisen hoidon, epäammattimaisesta hoitohenkilöstöstä siellä tuskin lapsien persoonallisia poikkeavuuksia kovinkaan paljon on pystytty auttamaan, ja olen lähtenyt siitä, että lapsen hoito kotona on ehdottomasti ollut parasta. Aikaisemmin jopa sanottiin sillä tavalla, että laitosmaisissa hoitopaikoissa tehtiin vain hyviä vasemmistolaisia ja annettiin pohjaa tälle elämänmuodolle, eikä tämä ole minun keksimäni, vaan se on näin.

Tänä päivänä, kun meillä on koulutettua ammattihenkilöstöä, joka odottaa myös itselleen vastaavia työpaikkoja, on katsottava, että laitosmainen, ehkä tämä on väärä sana mutta se ymmärretään, hoitomuoto puolustaa paikkaansa kotihoidon ohella ja ehkä yksinomaisenakin.

Näin ollen minä olen vahvasti sitä mieltä, että tämä laki pitäisi hyväksyä suunnitelmien mukaan ja tulla voimaan 95. On eri asia sitten, millä tavalla tulen äänestyksessä käyttäytymään. Minä kyllä uskallan käyttäytyä hallitusryhmistä poikkeavasti tässä asiassa. En ota siihen kantaa tässä vaiheessa. Asiaa täytyy mietiskellä.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen monesta asiasta samaa mieltä ed. Stenius-Kaukosen kanssa, ja mm. siitä, että tämä päivähoitolaki pitäisi saada voimaan.

Ed. Stenius-Kaukonen oli myös oikeassa todetessaan, että päivähoitomaksut ovat liian korkeita. Nyt kun me pyrimme siihen, että tämä subjektiivinen päivähoito-oikeus laajenisi koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia, samalla tulisi kyllä pitää huolta siitä, että päivähoidosta ei tule niin kallista, että se ei ole enää perheille mikään mahdollisuus siitä syystä. Tähän asiaan on kiinnitettävä huomiota. Muun muassa kokoomuksen eduskuntaryhmä on omissa kannanotoissaan todennut, että on selvitettävä näiden maksujen ja verotuksen yhteys mm. siihen, miten

perheiden käytettävissä oleva tulo kehittyy, valitettavasti tällä hetkellä huonompaan suuntaan.

Ed. Stenius-Kaukonen pohdiskeli myös sitä, pitäisikö subjektiivinen oikeus kotihoidon tukeen poistaa. Hän totesi, että perusosan pitäisi olla tarveharkintainen. Olen tässä asiassa hänen kanssaan eri mieltä. Minun mielestäni se lähtökohta, että perheillä on valintaoikeus, joko kotihoidon tuki tai päivähoito alle kolmevuotiaille, pitäisi edelleenkin säilyttää.

Tähän samaan asiaanhan liittyy myös se ongelma, josta ed. Stenius-Kaukonen puhui, eli tämä, että työttömyysturvaa vähennetään kotihoidon tuella ja kuitenkin sitä voi saada perhe, jossa toinen vanhemmista on töissä. Sehän perustuu siihen, että se on subjektiivinen oikeus, ja siitä syystä näkökulma tähän ongelmaan oli vähän ehkä väärä ed. Stenius-Kaukosella.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen puhui hyvin liikuttavasti siitä, että perheille pitää antaa valinnan mahdollisuus joko hoitaa lapsiaan kotona kotihoidon tuen turvin tai sitten kunnallisessa päivähoidossa. Sen sijaan hän ei hyväksy ollenkaan sitä, että kotihoidon tuki käytettäisiin johonkin muuhun hoitomuotoon, esimerkiksi että sillä palkattaisiin hoitaja kotiin. Uskooko ed. Stenius-Kaukonen todella, että esimerkiksi pienituloisella naisella ei olisi minkäänlaista oikeutta esimerkiksi säilyttää oma työpaikkansa ja kuitenkin taata se, että lasta hoidetaan turvallisesti omassa kodissa kotihoidon tuen turvin. Minun mielestäni se nimenomaan on valinnan vapautta.

Kaikkein paras järjestelmä tässä tietenkin olisi, että perheelle annettaisiin voucher käteen ja sillä saisi ostaa joko kunnallisen tai yksityisen päivähoitopaikan tai palkata kotiin hoitajan tai käyttää voucherin johonkin muuhun siten, että hoitaa lastaan kotona. Mutta tällaiseen ei tietenkään tässä taloudellisessa tilanteessa ole rahaa. Mutta tämä nimenomaan on valinnan vapautta eikä se, mitä ed. Stenius-Kaukonen omassa puheenvuorossaan esitti, se ei ole mitään muuta kuin pakkotuputusta kunnalliseen päivähoitoon.

Kuitenkin, tulkoon nyt sanotuksi, perheillä täytyy olla valinnan vapaus, ja kunnallisia päivähoitopaikkoja toki täytyy olla, mutta ei sinne voi pakolla tuputtaa ketään, ja sitä minä en hyväksy.

Se, mitä minä toivon ja edellytän ja olen ihan tyytyväinen, että kokoomuksenkin naiskansanedustajat ovat sitä mieltä, on, että tätä päivähoitolakia ei missään nimessä saa romuttaa tai sen siirtämistä ei saa enää jatkaa vaan se täytyy panna voimaan. Tämä on erittäin hyvä asia, mutta samalla pitäisi tietenkin kotihoidon tuki laajentaa samalla tavalla. Se olisi nimenomaan valinnan vapautta.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahden päivähoidossa olleen lapsen isänä kokemuksesta voin todeta ed. Aittoniemelle, että hoidon taso on ollut erittäin korkea. Lapset ovat erittäin hyvin kehittyneet, saaneet erittäin hyvää ruokaa ja turvallisen hoidon sinä aikana, kun olemme olleet päivällä työssä.

Mitä tulee siihen, mikä tämänhetkinen tilanne on kotihoidon osalta, olisin enemmän oikeastaan huolestunut vanhempien psyykkisestä tilasta ja siitä hoidon tarpeesta, minkälaisessa ahdistuksessa tällä hetkellä vanhemmat ovat ja ennen kaikkea työssä käyvät äidit, jotka varmasti tarvitsevat apua, lepoa ja rauhaa lapsistaan myös työajan päätyttyä. Tällä hetkellä loppuun palaneiden vanhempien määrähän on oikeastaan paljon suurempi aihe kuin itse lapsiin kohdistuva hoito, koska lapsethan saavat erittäin hyvän ja turvallisen hoidon päivähoidossa. Minun mielestäni siihen meidän pitäisi kiinnittää tulevaisuudessa erittäin suurta huomiota.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolalle haluaisin todeta, että hallitus on kyllä tehnyt esityksen budjettinsa yhteydessä jo voucherista eli palvelurahasta. Sitä aiotaan kokeilla. Itse ihmettelen esitystä sen takia, että sehän ei tuo mitään uutta rahaa liikenteeseen, vaan niukkenevista varoista tulee kilpailua yhä enemmän. Kysymykseen tulee myös se, että todennäköisesti hinnat dumpataan ja, se tullaan näkemään, naisten työn hinta palvelurahakokeilussa putoaa olennaisesti nykyisestä.

Arvoisa puhemies! Yksi seikka jäi ed. Stenius-Kaukosen puheenvuorosta mieleeni, kun hän totesi kotihoidon tukea maksettavan myös niille, jotka hoidattavat lapsiaan muussakin kuin kunnallisessa päivähoidossa. Näin on tosiaan nyt käynyt, että rinnakkaiseksi tarkoitetusta kotihoidon tuesta on tullut ikään kuin yleinen lapsiperheiden taloudellisen tuen muoto. Minusta pitäisikin asettaa se kysymys, pitäisikö lapsiperheiden tuki jollakin tavalla niputtaa paremmin jo olemassa olevien muiden tukimuotojen kanssa yhteen, esimerkkinä lapsilisä. Toinen nimenomaan tarveharkintainen tukimuoto, jota lapsiperheet käyttävät, on asumistuki. Haluaisin, että tähän kiinnitettäisiin huomiota, koska oikeas-

taan perheiden taloudelliset ongelmat nimenomaan johtuvatkin suurista asumiskustannuksista, jotka yleensä ajallisesti kasautuvat samaan ajanjaksoon, kun perheessä lapset ovat pieniä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tyypilliseen tapaansa ed. Ukkola katsoo minun edustavan vain pakkovaltaa. Se on mielestäni vahinko, koska yritin pohtia näitä ongelmia monelta taholta ja tuoda esille niitä epäkohtia, joita erilaisista valinnoista seuraa, ja tehdä myös joitakin ehdotuksia pohdittavaksi, millä tavalla näitä ongelmia voitaisiin välttää. Tämä on erittäin monitahoinen ongelma, eikä mielestäni ole aivan helppo löytää todella hyvää kokonaista järjestelyä.

Lisäosan tarveharkintaisuus on minulla noussut esille sen jälkeen, kun ministeri Viinanen vaati, että lapsilisiä pitää leikata tarveharkintaisesti hyvätuloisilta. Minä vastustan sitä esitystä. Lapsilisät kuuluvat kaikille, ja se on osa siitä tuesta, jolla tavalla yhteiskunta lapsiperheitä tukee. Mutta jos siitä lähdetään leikkaamaan, niin mielestäni täältä niitä voitaisiin sitten hakea, jos on pakko. Voitaisiin tietysti ajatella myös, että tarveharkintaisuus koskisi vain niitä, jotka eivät hoida itse lastaan kotona.

Sitten voucher-systeemistä. Periaatteessa siinä mielestäni on kyllä puolensa ja kannatan kyllä, että sitä kokeillaan, vaikkakin siinä on ongelmia, kuten ed. Vehkaoja toi esille. Siinä tulee juuri se ongelma, miten varsinainen kunnallinen päivähoito pärjää. Päivähoitoa juuri sen takia, että siihen todella satsattaisiin yhteiskunnan varoja, että se olisi korkeatasoista ja nimenomaan varhaiskasvatusta lapsille, en haluaisi jättää lapsipuolen asemaan.

Ed. Perho-Santala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuulikki Ukkola kritisoi ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoroa siitä, että hän tuputtaa kunnallista päivähoitoa käyttäjille. Minä kyllä tässä asiassa ed. Stenius-Kaukosta puolustaisin siinä mielessä, että minusta päivähoito kuuluu niihin peruspalveluihin, joita ei voi heittää yksinomaan markkinavoimien armoille.

Palvelusetelijärjestelmäähän on tutkittu, ja sitä varten asetettiin työryhmä. Tästä tullaan antamaan eduskunnalle kokeilulakiesitys. On ilman muuta selvää, että tällainen uusi mahdollisuus kannattaa kokeilla, mutta siihen ei voida suinpäin syöksyä sillä tavoin kuin ed. Ukkola näytti edellyttävän.

Minusta kunnallinen päivähoito tai kunnan valvoma yksityinen ostopalvelupäivähoito antavat tätä kirjoa, samoin kuin kotihoidon tuki. Jos tälle alueelle olisi ollut syntyäkseen paljon yksityistä toimeliaisuutta, ei sille mitään esteitä olisi ollut. Ainut este on se, että käyttäjillä ei ole maksukykyä, eli tätä peruspalvelua yhteiskunta tukee, ja minusta se on perusteltua.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaojalle sanoisin, että voucher-asia on vasta kokeilu eikä mikään varsinainen järjestelmä.

Ed. Stenius-Kaukoselle olisin vastannut siihen, minkä kuulin ennen kuin menin puhelimeen. Hänhän on hyvä asiantuntija, en kiistä sitä, ehdoton asiantuntija näissä asioissa. Mutta tietenkin valinnan mahdollisuuksista puhuminen on eri asia kuin teot.

Ed. Perho-Santala toi esille, että yksityistä toimeliaisuutta ei ole. Siihen ei ole mahdollisuutta. Välttämättä päivähoitolaki ja nämä eivät estä sitä, vaan sen estävät jotkin rakennuslain säädökset, jotka estävät esimerkiksi kuntien päiväkotien yksityistämisen. Tiedän tapauksen eräästä kunnasta, jossa kunnan päivähoitajat olisivat perustaneet yksityisen päiväkodin samaan päiväkotiin, missä kunnallinen päiväkoti toimi. Sitä ei sallittu sen takia, että jotkin rakennuslain säädökset olisivat edellyttäneet koneellista tuuletusta, jota siinä ei tällä hetkellä ollut. Katsottiin, että kun kunnan työntekijät tulevat yksityisiksi yrittäjiksi, se on silloin uusi päiväkoti ja silloin täytyy olla koneellinen tuuletus. Itse asiassa koneellinen tuuletus on epäterveellisempää kuin ikkunatuuletus.

Tällaiset seikat estävät yksityistä toimeliaisuutta. Kunnatkin kyllä puhuvat kauniisti, mutta itse asiassa kaikki lainsäädäntö ja normit estävät.

Ed. Rimmi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ukkolan puheenvuoron johdosta pyysin vastauspuheenvuoron todetakseni nimenomaan päivähoidon uusista kokeiluista, esimerkiksi juuri voucher-järjestelmästä. Minulla oli tilaisuus viime syksynä olla eräässä seminaarissa, jossa käsiteltiin nimenomaan päivähoitokysymyksiä. Siellä oli norjalainen alustaja, ja hänellä oli pelkästään kielteisiä kokemuksia voucher-järjestelmästä. Hänen viestinsä suomalaisille päivähoidon järjestäjille olivat pelkästään kielteisiä ja varoittavia esimerkkejä.

Jos Suomessa aiotaan sitä kokeilla, minulla henkilökohtaisesti ei ole mitään sitä vastaan. Mutta toivon esimerkiksi sitä, kun sosiaali- ja terveysvaliokunta tätä asiaa käsittelee, että jos on mahdollista, niin saisitte myös kansainvälisiä kokemuksia tästä asiasta hyödyntää.

Ed. Vehkaoja (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Ukkola antaa kyllä aika omalaatuisen käsityksen jonkin yksittäistapauksen kautta siitä, mitä esteitä mahdollisesti yksityiselle toiminnalle yhteiskunnassa asetetaan. Näinhän ei ole, vaan meidän onkin huolehdittava siitä, että ne toimitilat, joissa esimerkiksi pieniä lapsia hoidetaan, ovat asianmukaiset. Niistä on olemassa tiettyjä minimisäännöksiä. Virkamiehet virkavastuulla tarkastavat näitä tiloja. Siitähän pitäisi olla lasten puolesta samoin kuin henkilökunnan puolesta pelkästään iloinen, jos laatutasoa pidetään yllä.

Ed. Antvuori: Arvoisa puhemies! Lapsiperheille ja erityisesti työssä käyville naisille on päivähoitolain voimaantulon siirtäminen kahdella vuodella erityisen kova pala. Työllisyys on juuri paranemassa, mikä lisää omalta osaltaan päivähoitopaikkojen tarvetta, ja suunnitelmissa on esikoulun varhentaminen, johon ilman muuta pitäisi jo nyt varautua.

Päivähoitokysymyksissä on tähdennetty vaihtoehtoja. Ihan hyvä, mutta silloin, kun kaikkea ei voi saada, on asiat pantava tärkeysjärjestykseen. Tärkeysjärjestyksen täytyy lähteä aina lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyvistä tarpeista. Yli kolmevuotiailla ovat sosiaalisen kanssakäymisen tarpeet, ryhmässä leikkiminen ja oleminen hyvin tärkeitä kehitystekijöitä. Siksi juuri heille on turvattava päivähoitopaikat päivähoitolain mukaisesti.

Kotihoidon tukea ei mielestäni nykyisissä olosuhteissa ole mahdollista laajentaa varsinkaan, jos palveluseteli tulee kokeiltavaksi tai käyttöön, koska se tavallaan palvelee samaa asiaa. En pidä myöskään järkevänä sitä, että annetaan kunnille nyt mahdollisuus purkaa päivähoitopaikkoja, jolloin vuonna 1997 päivähoitolain voimaantulo on varmasti varsin vaikeata.

Stakesin selvityksen mukaan hoitopaikkojen vaje 1.1.1994 oli noin 3 000 paikkaa, ja samanaikaisesti paikkoja oli 7 000 liikaa koko maassa. Hoitopaikkojen vajeesta noin puolet eli 1 500 paikkaa oli Uudenmaan läänin kunnissa, joista puolet oli Espoossa ja Vantaalla.

Pidän tärkeänä, että lasten päivähoitolaki astuu voimaan aikaisempien suunnitelmien mukaisesti mutta muutettuna siten, että kaikkien alle kouluikäisten lasten subjektiivinen oikeus päivähoitoon toteutetaan 1. elokuuta 1995 ja kotihoidon tuen laajennus, joka koskee kolmevuotiaita lapsia, siirretään pienten lasten vanhempien hoitovapaaoikeuksien kehittämisen yhteyteen tulevaisuudessa.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Haluan oikeastaan ilmaista todella iloni siitä, että kokoomuksen suunnasta on näinkin vahvasti ja voimakkaasti puhuttu lasten päivähoidon toteuttamisen puolesta. Se antaa uskoa siihen, että hallituksen esitys, joka meillä on nyt esittelyssä, tulee ilmeisesti torpedoiduksi ja näin ollen lapset vihdoinkin saavat subjektiivisen oikeutensa, joka heille ehdottomasti kuuluu. Kaikki järkisyythän puoltavat päivähoidon toteuttamista.

Haluaisin todeta ed. Ukkolalle ja ed. Aittoniemelle, että kunnallinen päivähoito on ollut todella halutuin vaihtoehto nimenomaan työssä käyvien perheiden lapsille, koska nämä perheet luottavat kunnallisen päivähoidon korkeatasoisuuteen. Kunnilta saadun tiedon mukaan kunnilla on myös mahdollisuudet toteuttaa päivähoito, joten siinäkään ei estettä liene. Todellisen vaihtoehdon lapsiperheille nimenomaan tuo se ratkaisu, joka vastaa kysymykseen, voiko tai saako äiti tai isä käydä töissä. Vain subjektiivinen oikeus kunnalliseen päivähoitopaikkaan antaa tämän valintaoikeuden.

Ed. Stenius-Kaukonen otti esille myös päivähoito-oikeuden myötä toteutuvan 3—6-vuotiaiden lasten oikeuden esiopetukseen, joka nimenomaan koulutuspoliittisista syistä on mitä suurimmassa määrin tärkeä asia. Näin ollen, kun koko meidän päivähoitojärjestelmämme on kehitetty nimenomaan lasta varten, sekä koulutuspoliittisesti, taloudellisesti että työllisyyspoliittisesti ja naisten tasa-arvon kannalta on perusteltua, että päivähoitolaki toteutetaan päivähoito-oikeutena 1.8.1995.

Toivon, että myös miesedustajat osallistuvat keskusteluun, kun asia tulee seuraavan kerran salissa esille, muutkin kuin edustajat Aittoniemi ja Räty.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. A. Ojala on varmasti oikeassa siinä, että kunnallinen päivähoito on halutuin vaihtoehto. On pieniä kuntia, joissa muita vaihtoehtoja ei edes ole, eikä minulla sitä vastaan ole mitään. Minulla on omakin lapsi ollut kunnalli-

sessa päivähoidossa, mutta sitä, että jokin tietty hoitomalli olisi yksi ja ehdoton, minä en liberaalina voi hyväksyä.

Kunnallinen päivähoitovaihtoehto olisi vieläkin halutumpi, jos olisi aloitettu päivähoidon- ja kotihoidontukijärjestelmä hiukan toisesta päästä. Mielestäni subjektiivinen oikeus annettiin väärälle ryhmälle. Se olisi pitänyt aloittaa siitä ryhmästä, jonka puolesta nyt taistellaan, aivan oikein, eli yli kolmevuotiaista. Siinä iässä lapset nimenomaan tarvitsevat toisia lapsia ja sosiaalisia kontakteja. Sen sijaan olisi voitu panna yksinomaiseksi vaihtoehdoksi hoitomuodoksi alle kolmevuotiaille kotihoidon tuki taikka voucher, jolla olisi pystytty hankkimaan tai ostamaan palvelut alle kolmevuotiaille. Minä olen todella sitä mieltä, että aikoinaan tehtiin tässä talossa virhe, kun se aloitettiin tästä päästä. Se olisi pitänyt aloittaa toisesta päästä.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolalle vastaisin ihan lyhyesti, että olen hänen kansaan ihan samaa mieltä, että nimenomaan päivähoito on 3—6-vuotiaille lapsille äärettömän välttämätön ja tärkeä. Yli kolme vuotiaiden lasten päivähoitomuotona kotihoidon tuki on minusta hyvin epätodellinen vaihtoehto, koska vanhempien hoitovapaaoikeudethan päättyvät, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Näin ollen kotihoidon tuki ei voi millään muodostua tätä vanhemman lapsen hoitamisen todelliseksi vaihtoehdoksi.

Näin ollen olen samaa mieltä ed. Ukkolan kanssa siinä, että nämä olisi tietysti pitänyt kenties lähteäkin käsittelemään toisin päin. Joka tapauksessa minusta nyt on se aika, että subjektiivinen oikeus 0—6-vuotiaille lapsille pitää toteuttaa ehdottomasti.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Keskusteluahan tietysti voidaan käydä hyvin monella tavalla. Kun ed. Ukkola lähti miettimään, mitä vanhoja virheitä on tehty ja tehtiinkö oikeita ratkaisuja, kun päivähoito-oikeus annettiin alle kolme vuotiaille jne., minusta se on nyt aika hyödytöntä tämän keskustelun yhteydessä. Varmasti virheistä, jos ne nyt virheitä olivat, mistä en ole ollenkaan vakuuttunut, voidaan keskustella. Mutta tämän lain ja seuraavan lain yhteydessä kyse on ihan muista kuin lillukanvarsista, joista puhutaan.

Näin perheen vuonna, arvoisat kansanedustajat, ne vähät, jotka salissa ovat, me joudumme todella sen tosiasian eteen, mikä on suomalaisen yhteiskunnan arvovalinta tilanteessa, jossa olemme kieltämättä suurissa taloudellisissa vaikeuksissa, kuitenkin niin, että yhteiskunnassa pystytään rahoittamaan monimuotoisesti toimintoja edelleenkin. Nyt on kysymys siitä, onko perhe ja ovatko lapset todella yhteiskunnan arvovalinnan kärkilistoilla.

Olen hyvin iloinen siitä, että kokoomuksen naisten piirissä on syntynyt eräänlaista ryhtiliikettä päivähoito-oikeuden takaamiseksi ja turvaamiseksi. Minä todella toivon, että se leviää eduskunnassa myös miesten joukkoon. Keskustapuolue näyttäytyy poissa olevana jälleen kerran tässä asiassa. Olen todella huolissani tilanteesta, onko nyt niin, että keskustapuoluetta kiinnostavat näin EU-jäsenyyden yhteydessä ainoastaan omat maatalousratkaisut mutta ei suinkaan se, mitä lapsille yhteiskunnassa tapahtuu.

Lapsiperheet ovat saaneet elää pelon vallassa koko tämän vuoden ja oikeastaan viime vuodenkin. Niin uskomattomia leikkauksia, uhkailuja ja muita timenpiteitä heihin on kohdistettu, että nyt olisi aika rauhoittaa tilanne ja antaa edes tältä osin perheille mahdollisuus kehittää perheen omaa sisäistä toimintaa ja turvata lapsille hoitopaikat ja näin nuorten ja lasten tulevaisuutta parantaa.

Ilta-Sanomissa syyskuun alussa yhteiskuntatieteiden maisteri Heikki Kemppainen kyseli, rapautuuko suomalainen yhteiskunta. Hän totesi, että yhteiskunnallisessa keskustelussa pitäisi nähdä yhtenä mahdollisena tulevaisuutena yhteiskuntarakenteen hajoaminen. Hän sanoi edelleen, että merkit ovat pieniä mutta huolestuttavan todellisia. Pienet uutiset ovat hänen mukaansa tärkeimpiä, sillä niissä lepää suurten uutisten siemen.

Samantapaista arveluahan on myös vasemmistoliiton taholta useaan otteeseen tuotu esille. Me olemme huolestuneita siitä, että yhteiskunta jakautuu kahtia. Olemme huolestuneita myös siitä, että tyytyväisyyden kulttuuri leviää eli ne, joilla menee hyvin, eivät kanna huolta heikommassa asemassa olevista. Kaikilla lapsiperheillä ei välttämättä mene yhteiskunnassa huonosti. Mutta kaikkien lapsiperheiden asian pitäisi olla eduskunnan sydämen asia myös taloudellisesti vaikeina aikoina. Tässä mielessä mielestäni lakien lykkääminen on vastoin sellaisia lähtökohtia. Jos todella vakavasti puhutaan perheiden arvostamisesta, tämän lain lykkääminen ei sitä täytä.

Ei ole keskusteltu vakavasti muidenkaan isojen hankkeiden lykkäämisestä, ei hävittäjähan-

kintojen lykkäämisestä eikä vastaavista. Niiden hankkimista pidetään edelleenkin itsestäänselvänä, aivan välttämättömänä yhteiskunnalle. Mutta lasten päivähoito on asia, jota voidaan lykätä. Näin ovat olleet tietysti monet muutkin terveydenhuollon kannalta keskeiset asiat.

Vasemmistoliitto on niin budjettipuheenvuorossaan kuin myös sen jälkeen kuntien valtionosuuksiin liittyvissä keskusteluissa tuonut ilmi sen, että me olemme valmiita säästöihin, me olemme valmiita löytämään myös järkeviä ja kohtuullisia lisärahoituskohteita valtiolle. (Ed. Aittoniemi: Missä muualla kuin maataloudessa?) — Ed. Aittoniemi, emme me esittäneet maataloustukien leikkaamista niin rajusti kuin esimerkiksi sosialidemokraatit ovat esittäneet, ja sen ed. Aittoniemi tietää oikein hyvin.

Me olemme korostaneet ja budjettipuheenvuorossa todenneet, että tämä asia, lasten päivähoitoa koskeva asia, on nyt koetinkivi tässä eduskunnassa, ja se on koetinkivi myös tälle ei enää maailman naisvaltaisimmalle eduskunnalle mutta edelleenkin maailman huipputasoa olevalle eduskunnalle. Minusta tässä asiassa naisten on kerta kaikkiaan nyt näytettävä omissa ryhmissään, kaikissa ryhmissä, että tämä asia on numero yksi ja mitään muita budjettiasioita ei olla valmiita läpi viemään ennen kuin tästä on saatu myönteinen päätös. Näytetään nyt lapsiperheille, että me kykenemme jotakin myös yhdessä aikaansaamaan.

Luin myös sosiaali- ja terveysministerin tiedotetta, joissa tulevasta valtakunnallisesta viisivuotissuunnitelmasta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vuosina 1995—98 hyvin kauniisti sanotaan, että ehkäisevän sosiaali- ja terveydenhuollon painopistealueita ovat mm. asumisen ja puutteellisten asunto-olojen korjaaminen, lasten ja nuorten tasapainoisen kehityksen turvaaminen, työttömyyden aiheuttamien haittojen lieventäminen jne. Näin kauniisti sanotaan.

Mutta jos todella lasten ja nuorten tasapainoista kehitystä halutaan tukea, parasta ennaltaehkäisyä on se, että me järjestämme alle kouluikäisille lapsille mahdollisuuden, subjektiivisen oikeuden, mikäli perheessä niin halutaan, saada kunnallinen päivähoitopaikka, nimenomaan että perheillä on mahdollisuus ja oikeus valita lapsilleen kunnallinen päivähoitopaikka. Se ei kuitenkaan tarkoita mitään holhoamista tai pakkohoitoa puhumattakaan, että päivähoito olisi laitoshoitoa. Se merkitsee vain sitä, että perheillä tämä mahdollisuus on, ja se oikeus on lapsilla, ja perhe voi niin halutessaan valita jonkin muun hoitomuodon, jos niin haluaa. Mutta ilman, että eduskunnassa on tämä laki saatettu voimaan, me tiedämme erinomaisen hyvin sen, että kunnat eivät tule valitettavasti täyttämään velvoitteitaan.

Nyt on jo tiedossa se, että esimerkiksi päivähoitopaikkoja on rajusti karsittu säästötoimenpiteiden vuoksi. Itse olen saanut kirjeen niin Helsingin, Tampereen kuin Espoonkin päivähoitoliikkeen edustajilta, jossa he nimenomaan kertovat myös siitä tilanteesta, että tällä hetkellä on jo pulaa ainakin isoissa kaupungeissa lasten päivähoitopaikoista. Mikäli nyt ei lakia saada voimaan, on aivan selvää, että nämä kunnat eivät tule riittävästi lisäämään päivähoitopaikkoja.

Tässä suhteessa katson, että me emme voi nyt tässäkään asiassa piiloutua kuntien selän taakse, vaan kyseessä on eduskunnan ratkaisu, ja että eduskunnan tulee tältä osin myös kantaa oma vastuunsa. Täällä ovat useissa puheenvuoroissa myös pääministeri Aho ja monet muut puhuneet siitä, että meidän tulee kantaa vastuumme tulevista sukupolvista. Minusta ne ovat vain puheita ja tyhjiä lupauksia, mikäli nyt tätä päivähoitolakia ei saateta voimaan.

Toivon ainakin, että edes oikeus kunnalliseen päivähoitopaikkaan täällä saadaan lävitse. Jos on pakko jostain säästää ja hallituspuolueet eivät ole valmiita kokonaisuudessaan lain voimaan saattamiseen, niin mieluummin sitten luovuttakoon kotihoidontukiosuudesta, mutta todellakin 3-vuotiaille pitäisi saada oikeus päivähoitopaikkaan.

Viittaan myös ed. Perho-Santalan ja eräiden muiden käyttämään puheenvuoroon siitä, että kansainvälisesti kyllä joudumme vähän outoon seuraan, koska silloin meillä ei myöskään esiopetusta ole järjestetty. Ja vaikkakin tiedän, että monissa Euroopan maissa esiopetus on ainoastaan muutaman tunnin mittaista ja siinä mielessä se ei välttämättä ole niin kattavaa ja monipuolista eikä täytä niitä edellytyksiä, että se samalla myös edesauttaisi äitien mahdollisuutta käydä töissä, niin kuitenkin se on esiopetusta. Näin ollen me jäisimme vallan vaille tätä mahdollisuutta tai meidän 3—6-vuotiaamme jäisivät kokonaan ilman oikeutta esiopetukseen. Todellakaan pelkällä pienellä esiopetuksen antamisella tätä asiaa ei ratkaista, vaan kyllä täytyy tämä laki saada nyt voimaan.

Vetoan todella kaikkiin kansanedustajiin, että näyttäisimme nyt kerrankin oman arvovalintamme myös maan hallitukselle.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että ed. Outi Ojalan huoli laajemmasti ajateltuna koko tämän hyvinvointiyhteiskunnan romahtamisesta on aivan oikeutettu ja täysin aiheellinen, ja voin hyvin uskoa, että hän voisi puhua vaikka sadasta eri tyyppisestä heikennyksestä, jotka joudutaan kohtaamaan tässä tilanteessa.

Mutta se, mikä tätä keskustelua minun mielestäni rasittaa hieman, on se, että tässä pannaan syy ikään kuin hallitukselle. Mutta en ole ollenkaan vakuuttunut siitä, että tämä johtuisi hallituksesta tai tulevastakaan hallituksesta, jos näitä rajuja heikennyksiä tehdään, vaan kysymys on ennen kaikkea siitä, että markkinavoimat ovat saaneet määräävän roolin tässä yhteiskunnassa. Hallitukset ovat täysin alisteisia markkinavoimille. Ei ole siis kysymys siitä, kuka on hallituksessa, vaan siitä, että hallitus ylipäätänsä, muodostuu se keistä tahansa, on alisteinen markkinavoimille.

Nyt tällä kohtaa vasemmistoliiton olisi kyllä hyvin aiheellista joskus katsoa myös itseään peilistä, koska vasemmistoliitto itse on ollut kuitenkin sinetöimässä ne ratkaisut, joissa markkinavoimat ovat saaneet määräävän aseman ja ikään kuin ratkaisevan päätöksentekijän roolin tässä yhteiskunnassa. Minusta se vaatisi hieman itsetutkiskelua, jos ensiksi hyväksyy näiden markkinavoimien määräävän roolin ja sen jälkeen systemaattisesti syyttää hallitusta, joka ei voi tälle kehitykselle mitään.

Eikö, ed. O. Ojala, olisi hyvä, jos vasemmistoliitto harkitsisi sitä, tulisiko perääntyä näissä ratkaisuissa, joilla on taattu markkinavoimien johtava asema?

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun tehtäväni ei tietenkään ole esittää kannanottoja toisten kansanedustajien puolesta. Mutta ed. Outi Ojala esitti omassa puheenvuorossaan sitä, että jos säästää pitää, niin täytyy sitten kotihoidon tuesta säästää, jotta saadaan laajennetuksi päivähoito-oikeus kaikille alle kouluikäisille. Joka on saatava. Se on ilman muuta selvä asia. Kaikki eduskunnan naiset varmasti ovat tästä asiasta samaa mieltä.

Mutta kun kokoomus tätä asiaa kannatti, ei siellä suinkaan minun käsitykseni mukaan esitetty sitä, että kotihoidon tuesta luovuttaisiin.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. O. Ojala ammuskeli vähän ylisanoilla, niin kuin politiikassa on tapana tehdä. Ei tämä hyvinvointiyhteiskunta sen takia romahda, jos tätä asiaa siirretään kahdella vuodella. Se on ihan itsestäänselvä asia. Kun hän viittasi, että pääministeri Aho on puhunut vastuusta tuleville sukupolville, tulevat sukupolvetkaan eivät tuhoudu sen takia, että meillä ei päivähoitolaki tule voimaan vuoden 95 tietystä ajankohdasta. Eivät tämä yhteiskunta ja sukupolvetkaan ole aikaisemmin tällaisista tuhoutuneet.

Mutta niin kuin olen aikaisemmin sanonut, minä kannatan tietysti sitä, että tätä ei lykättäisi, jopa siitäkin syystä, että meillähän on tällä hetkellä erittäin pätevää ammattikuntaa huolehtimaan esimerkiksi kunnallisessa päivähoidossa lapsista ja heidän erilaisista luonteenlaaduistaan ja kehittämään ja suuntaamaan niitä terveeseen suuntaan. Tässä mielessä aikaisemmin ei ole ollut näin. Meillä on aika kehnollakin pohjalla ollut joskus päivähoito opettajapuolella. Nykyisin on korkeasti koulutettuja ihmisiä hoitamassa tätä asiaa.

Sitten vielä loppujen lopuksi ed. O. Ojalan puheeseen se, että kun aina vaan mennään nuorempaan ja nuorempaan esiopetuksessa, niin koko elämä 2-vuotiaasta alkaen on esiopetusta. Minä tällaisena korpijääränä hiukan ihmettelen, onko välttämätöntä, että mennään esiopetuksessa jo siihen saakka, kun lapsi opettelee konttaamaan ja puhumaan. Jokin aika pitäisi olla sitäkin, että ei ole mitään opetusta. Kyllä tässä on opittu ihan tarpeeksi, vaikka on alettu saada ensimmäistä opetusta seitsemän vanhana, kun saatiin karttakeppiä opettajalta. Ei nyt ole ihan välttämätöntä lapsesta, ihan sylivauvasta saakka esiopetusta saada.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vesa Laukkaselle: Hän ei nyt ihan tunne historiaa, koska hän ei ollut eduskunnassa silloin, kun markkinavoimien ja pääomien vapauttaminen Suomessa suoritettiin. Nimenomaan SKDL, joka oli vasemmistoliiton edeltäjä eduskunnassa, oli puolue, joka jo silloin voimakkaasti toi esille ne seuraukset, jotka koituvat. Eli emme me ole tämän eduskunnan aikana olleet niitä vapauttamassa. Se on tapahtunut aikaisemmin. Vasemmistoliitolla ja sen edeltäjällä ei ole tarvetta tässä suhteessa itsekritiikkiin. Kyllä me olemme yrittäneet varoitella asiasta jo aikaisemminkin.

Jos ed. Vesa Laukkanen tarkoittaa lepäämäänjättämisoikeutta, se on aivan toinen asia. Siitä me olemme käyneet lukuisat keskustelut, joten en siihenkään nyt enää palaa. (Ed. V. Laukkanen: Entä Eta-sopimus?) — Eta-sopimus on aivan eri asia. Ei se markkinavoimia vapauttanut. Ne oli jo vapautettu aikaisemmin, ed. Vesa Laukkanen.

Mitä tulee ed. Aittoniemen puheenvuoroon, toteaisin, että en minä ollut esittämässä esiopetusta alle kolmivuotiaille. Totesin vain, että useissa Euroopan maissa se on. Totesin myös sen, että esimerkiksi luomalla eurooppalainen esiopetusmalli, joka tarkoittaa muutamaa tuntia päivässä, minusta ei päivähoitolain voimaantuloa voitaisi korvata. En minä ollut sitä kolmivuotiaillekaan vielä esittämässäkään.

Ed. Vehkaoja: Arvoisa rouva puhemies! Päivähoito ja sen järjestäminen ei ole suomalaisille kunnille tänä päivänä oikeastaan mikään ongelma. Maamme melkein kaikki kunnat pystyvät tänä päivänä jo antamaan toivottuja päivähoitopalveluja kaikille niitä haluaville. Meillä on kuitenkin muutamia lähinnä kai etelässä olevia suuria kaupunkikuntia, jotka eivät ole tähän pystyneet. Uskon, että tämä onkin ollut hyvin voimakkaasti vaikuttamassa siihen, että hallitus on tehnyt nyt esityksen, jossa se haluaa lykätä jo valmiin, hyväksytyn lain toteuttamista.

Kun minulla on ollut mahdollisuus runsaan vuoden ajan seurata tämän asian kehittymistä erilaisissa lausunnonantoyhteyksissä, olen huomannut, että asiaperusteilla on ollut äärimmäisen vaikea pärjätä. Kun ed. Vesa Laukkanen puhui markkinavoimista, ehkä tässä on myös ollut kysymys tietystä miehisen kulttuurin alueesta sillä tavalla, että on hyvin painokkaasti käytetty kuntien taloudellista tilannetta sinä perussyynä, jonka vuoksi päivähoitolain lykkääminen on nyt saatava aikaan.

Kun meistä jokainen mukana ollut kuitenkin tietää, että se on se tärkeysjärjestys, jolla voidaan kuitenkin paljon asioissa ratkaista, niin huonoonkaan talouteen vetoaminen ei oikein vakuuta varsinkaan, kun asiat ovat niin kuin sanoin, että päivähoitopaikkoja on pystytty tarjoamaan tarvetta vastaavasti. Se, että on pystytty tarjoamaan tarvetta vastaavasti muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, on tietysti johtunut ennen kaikkea työttömyyden räjähdysmäisestä kasvusta. Näin ollen vanhemmat ovat joutuneet vetäytymään kotiin ja tietysti mielellään siinä yhteydessä hoitaneet lapsiansa.

Siinä on tullut näkyviin kuitenkin kehityksen kääntöpuolikin, koska myös sellaiset lapset ovat joutuneet ulos päiväkodeista, jotka olisivat äärimmäisen välttämättömästi tarvinneet päiväkodin tukea kasvussaan. Monet lastentarhanopettajat ovat viestineet tästä asiasta viime vuosien aikana.

Jos hallituksen esitys toteutuu, se on äärimmäisen ikävä viesti niille kunnille, joilla asia on ollut järjestyksessä. Se on viesti siitä, että voidaan lähteä eduskunnan siunauksella suorastaan supistamaan nyt olevaa tarjontaa. Mehän tiedämme, että rakenteellinen muutos kunnissa, kun on vastattu työttömyyden tilanteeseen, on tapahtunut niin, että nimenomaan perhepäivähoitajien määrä on vähentynyt. Mutta kunnissa on sentään tähän saakka priorisoitu nimenomaan sitä, että päiväkodit on yritetty pitää toiminnassa. Jos nyt tätä vuosia odotettua pakkoa lykätään, on hyvin mahdollista, että kunnat laittavat rastin myös yhä useamman päiväkodin päälle.

Kannattaa kuitenkin muistaa, että kunnat ovat vuosia jo ikään kuin ilman tämän lain pakotettakin tähdänneet siihen tilanteeseen, että tästä tulee myös velvollisuus. Ei olla siis siinä tilanteessa, että jos tämä laki tulisi ensi vuonna voimaan, kuntien täytyisi yhtäkkisesti rakentaa paljon voidakseen vastata tähän vaatimukseen. Pidän tätä signaalipuolta todella raskaana seikkana, joka tulisi heikentämään päivähoitomahdollisuuksia nykyisestään eikä pitämään niitä edes nykyisellä tasolla.

Toinen signaaliarvo, joka minusta ansaitsee huomiota, on se, että kun nyt talouskasvu on lähtenyt käyntiin ja toivomme, että työllisyys myös vähitellen paranee, niin jos kunnat ovat nyt sitten purkamassa tai purkavat päivähoitorakennetta, ne eivät sitä uudelleen luo, vaikka naisten ja miesten työhönmeno vaatisi, että lapset saisivat hoitopaikan. Yhä useammasta kunnasta kerrotaan itse asiassa, että kotihoidon tuki on tulemassa pakoksi ja siten tavallaan nielee ne kunnan resurssit, joilla pitäisi pystyä vastaamaan esimerkiksi työllisyyden paranemiseen. Tästä syystä ne viestit ovat olleet myös lykkäämisehdotuksesta sen suuntaisia kuin ed. Antvuori ymmärtääkseni sanoi, että "pelastakaa ihmeessä nyt ainakin tämä päivähoitolaki, älkää missään tapauksessa sitä lykätkö".

Kuntien näkökulmasta katsottuna voisi olla taas onnellista, että kotihoidon tuki nyt jäisi odottamaan parempia taloudellisia aikoja. Mutta kuitenkin, jos ei varoja ole molempiin, olen itsekin sitä mieltä, että on sitten syytä aikaansaa-

da kompromissi, jossa ainakin päivähoitopuoli toteutetaan.

Keskustelun kuluessa on minusta tullut hyvin esille se, että kotihoidon tuen olemus päivähoidolle rinnasteisena alkaa nyt vähitellen olla elänyt aikansa. Yhä useammin puhutaan suoraan perheiden taloudellisista vaikeuksista, joita kotihoidon tuella subventoidaan. On äärimmäisen tärkeää ottaa huomioon perheitten taloudelliset mahdollisuudet myös kasvattaa lapsiaan, mutta niin kuin vastauspuheenvuorossani jo totesin, kyllä ansaitsee pohdiskelua tietysti ainakin pitemmällä aikavälillä se, miten taloudellinen tuki niille perheille ohjataan, jotka sitä tarvitsevat. Ehkä kotihoidon tuki ei ole ainoa tapa tehdä sitä. Toinen mahdollisuus voisi tosiaan olla esimerkiksi asumistuen korottaminen. Sehän on jo valmiiksi tarveharkintainen. Kun tiedämme, että lapsiperheittenkin taloudelliset ongelmat hyvin paljon johtuvat liian korkeista asumiskustannuksista, niin saattaisipa olla, että tuo tuki olisi jopa ihan oikeassa paikassa, jos se siirrettäisiin asumistuen puolelle.

Se, mitä ei sitten tarveharkintaisena haluttaisi perheille antaa, voisi olla lapsilisäjärjestelmässä. Näin se sitten hyödyttäisi sekä niitä, jotka joutuvat maksamaan yhä lisääntyviä päivähoitomaksuja, että niitä, jotka sen vaihtoehtona hoidattavat lastansa muutoin.

Täällä on puhuttu esimerkiksi eurooppalaisesta mallista, jossa esikoulu tavoittaa 4—6-vuotiaat, ehkä jo 3-vuotiaitakin lapsia. Minusta tämä on erittäin hyvä muistutus nyt, kun hallitus on tekemässä lykkäysesitystään. Kun me nyt samanaikaisesti olemme varustautumassa EU-kansanäänestykseenkin, minusta tämä on juuri se esimerkki, josta me voisimme kertoa kriittisesti asioita aprikoiville, että Euroopasta voisi poimia jotain myös hyvistä esimerkeistä, kuten esikoulu.

Olen samaa mieltä kuin ed. Outi Ojala, että emme tietenkään suomalaisessa järjestelmässä, jossa naiset käyvät kokopäivätyössä, pysty kuittaamaan hoitopaikkaa muutaman tunnin esiopetuksella, koska nämä samat lapset tarvitsevat esiopetuksen ohella tietysti myös hoivaa. Päivähoidossahan on itseasiassa kasvatusta ja hoitoa koko ajan rinnakkain. (Ed. Aittoniemi: Missä iässä se esiopetus pitäisi aloittaa?) — Se, milloin puhutaan esiopetuksesta, on kai lähtenyt siitä, että se on erikseen ohjelmoitua. Se on pedagogisesti erikseen ohjelmoitu juttu, mutta kun täällä ed. Aittoniemi väitti, että hän ei ole saanut minkäänlaista opetusta ennen seitsenvuotispäivää, niin minä rohkenen sitä kyllä epäillä. Kyllä sitä vaan on annettu. Sitä on vain annettu vähän peitetymmässä muodossa. Monet ovat näyttäneet tietä, opastaneet ja ohjanneet, miten maailmassa kannattaisi ed. Aittoniemenkin ryhtyä elämään.

Keskustelussa on taas tullut esille minusta se huono puoli, että tämmöiset vanhakantaiset tavat lähestyä näitä kysymyksiä nostavat jälleen päätään. Puhutaan laitoshoidosta, pakkohoidosta ja vaikka sun mistä asioista, mikä osoittaa, ettei kovin hyvin ehkä ole seurattu sitä, miten päivähoito on kehittynyt näiden viimeisten vuosien ja vuosikymmenien aikana.

Lasten päivähoito on todella paljon muuttunut yksilökohtaisempaan suuntaan. Minä voin ainakin monien omien kokemusten taikka lasteni kokemusten ja tietysti etäänpääkin olleiden kokemusten johdosta sanoa, että sana "laitos" ei tule edes oikeastaan meidän vanhempien omaan mieleen millään tavalla silloin, kun asia on ajankohtainen ja hoidatamme omia lapsiamme näissä paikoissa. Kyllä se on poliitikkojen retoriikkaan ja siihen alueeseen enemmän kuulunut asia ja siihen taistelunaikaan, jolloin oli vain mustaa tai valkoista. Lapset pitävät päivähoidossa olostaan. Ei se ole ainakaan heille silloin, kun heitä asiantuntemuksella ja rakkaudella hoidetaan, vastenmielistä.

Arvoisa puhemies! Asia, johon haluan lopuksi tai ainakin melkein lopuksi vielä puuttua minäkin, on se, että meillä on täällä eduskunnassa kansanedustajien naisverkosto. Se on harjoitellut kaikkien askareitten kanssa tätä toimintaansa. Näkisin, että päivähoitolakikysymyksessä olisi nyt ensimmäinen tosi kova juttu. Se on niin sanotusta pehmeästä elämänalueesta oleva juttu, mutta se on kova juttu. Toivoisinkin, että tästä tulisi "kisällinäyte" siitä, että Suomessa puoluerajojen yli naiset voivat jossakin todella tärkeässä kysymyksessä toisensa löytää.

Se on mitä suurimmassa määrin myös tasaarvokysymys, sillä kun me nyt yhdessä odotamme, että talouskasvu myös tulee lisäämään työllisyyttä, niin jos päivähoitoasia ei tule kuntoon, niin siinä kyllä myös välillisesti poljemme tasaarvoa ja naisten mahdollisuuksia ryhtyä työhön mukaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Niin kuin aikaisemmin tänään iltapäivällä vihjailin, sanon suoraan, että viime eduskunnan aikana eräät, voiko heitä nyt sanoa asiantuntijoiksi, totesivat, että demareille ja va-

semmistolaisille on ollut aina kullankallis laitosmainen lastenhoito ja että siinä on ollut tiettyjä poliittisiakin tarkoituksia. Toisin sanoen on sanottu ihan suoraan, että tällaisessa laitosmaisessa hoidossa silloin, kun siellä ei ollut vielä tällaisia lastentarhanopettajia, jotka ovat korkeasti koulutettuja ja sopivuus on tähän alaan myös tutkittu, harrastettiin varsinkin myöhempinä vuosina tiettyä laitostumista, joka loi pohjan sosialidemokraattiselle ja vasemmistolaiselle ajattelulle.

Minä en ole ollut sellaisessa. Minä en tiedä, mutta näin on väitetty. Nyt kun kuuntelin ed. Vehkaojan puhetta, minä yritin pitää takamukseni penkissä, mutten voinut. Koko ajan hän vääntää pois mahdollisuutta, että lapsen kotona tapahtuva hoito olisi perusteltua, vaan sen pitäisi tapahtua ehdottomasti laitoksessa. Ed. Vehkaoja varmaan huomasi tämän. En tarkoita, että näin oli tässä esittämässäni tarkoituksessa, mutta joka tapauksessa minua ärsytti jälleen kerran ajatus siitä, että kotihoito ei ole mitään, vaan täytyy olla laitoshoitoa. Laitoshoitoa tänä päivänä kannatan, kun lastentarhan opettajat saavat korkeakoulutuksen. Siinä mielessä olen, niin kuin sanottu, sitä mieltä, että tämäkin laki pitäisi hyväksyä toisenlaisena ja saattaa voimaan vuonna 95, mutta en voi myöskään olla sanomatta, että demareilta koko ajan näkyy tietyllä tavalla paljas poski tässä asiassa.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaoja minusta aivan oikein puheenvuoronsa alussa huomautti siitä, että kaikki kunnat saavat jo nyt valtionapua päivähoidon järjestämiseen. Tällä lailla päivähoidon järjestäminen alle kouluikäisille tehtäisiin ns. subjektiiviseksi oikeudeksi. Suurin osa kunnista todella on jo hoitanut tämän asian ja kantanut huolta lapsistaan ja järjestänyt päivähoidon kaikille alle kouluikäisille. On pääasiassa eräiden suurempien kaupunkien ongelma, että tätä asiaa ei ole järjestetty. Silloin täytyy tietenkin myös kysyä, onko näiden paikkakuntien kunnallisilla päättäjillä ollut tarpeeksi halua huolehtia lapsistaan.

Täällä edellisissä puheenvuoroissa ihmeteltiin sitä, eikö keskusta ole kantanut tästä asiasta huolta. Kyllä on. Nimenomaan keskustan sosiaali- ja terveysministeri Jorma Huuhtanen esitti tätä päivähoitolain voimaantuloa budjettiriihessä, ja tietenkin lähinnä kokoomuksen ministerit tätä asiaa vastustivat. Eli siinä mielessä minusta täällä on pientä myöhäisherännäisyyttä. Asiassa olisi pitänyt olla aktiivinen ja muiden hallituspuolueiden olisi pitänyt tukea sosiaaliministeri Huuhtasta jo budjettiriihessä.

Minusta on tärkeätä pitää mukana sekä päivähoitopaikkojen järjestäminen, joka on työssä käyville äideille tietysti a ja o, mutta myös kotihoidon tuki, joka takaa valinnan vapauden perheille siten, että ne voivat myös valita kotona hoidon, jos haluavat. Naisten kannalta kaikkein tärkeintä olisi se, että hoitovastuuta ylipäätään jaetaan sekä isän että äidin kesken, ja tällä alalla onkin vielä paljon tekemistä asenteissa.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle ilmeisesti päivähoito on kokonaisuudessaan laitoshoitoa. Hän ehkä ei tiedä sitä, että kunnallisen päivähoidon rakenne järjestyy siten, että esimerkiksi omassa läänissäni, Vaasan läänissä enin osa kunnallisesta päivähoidosta on perhepäivähoitoa, jossa lapsiryhmän koko on 4, ellei sitä nyt ole sitten väkisin ylitetty. Se on sitä laitoshoitoa normaalitapauksessa. Jos ajatellaan päiväkotiryhmien kokoa, niin kun on pienistä lapsista kysymys, se on 6 tai 12. Puhumme tämmöisistä luvuista.

Päivähoidostahan puhutaan sen takia, että naisetkin osallistuvat työhön, plus että lapsilla on kasvatuksen ja ohjauksen tarve. Ne ovat ne kaksi syytä. Ei siinä mitään sosialidemokraattisia syitä tarvitse etsiä. Tämä on keksitty ennen meitä, ja sen ovat muuten varmasti tehneet porvarilliset naiset. Meidän ensimmäiset lastentarhaideamme eivät suinkaan ole tulleet sosialidemokraattisista puolueohjelmista vaan aivan muualta. Ne ovat muuten tulleet Euroopasta.

Sitten haluaisin ed. Aulalle todeta, että näin juuri on, että etelän kaupungit eivät ole hoitaneet ilmeisesti loppuun saakka asiaa. Eihän meidän tarvitse kuin muistaa, mitä Helsinki teki välttyäkseen rakentamasta päiväkoteja. Se meni ja maksoi kotihoidon tukeen oman Helsinki-lisän välttyäkseen tältä työltä. Silloin kun näin on toimittu, niin totta kai lainmukainen velvoite rassaa sitten, kun se hetki kuitenkin viimein tulee.

Ed. Hassi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n: Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että päivähoitolaista on käytetty niin monia myönteisiä puheenvuoroja. Mikään keskustelu siitä ei ole myöhäistä, niin kuin ed.

Aula epäili. Nyt vasta aloitamme eduskunnassa tämän lain käsittelyn, ja meillä on kaikki mahdollisuudet vaikuttaa sen sisältöön, vaikuttaa myös siihen, että päivähoitolaki saatettaisiin voimaan ilman uusia lykkäyksiä.

Ed. Aittoniemen äskeinen puheenvuoro oli niin ala-arvoinen, että se ei vastausta oikeastaan kaipaisi. Tyydyn sen vuoksi toteamaan, että kaikissa päivähoitolaitoksissa, niin kuin hän niitä nimittää, päiväkodeissa, lastentarhoissa ja lastenseimissä, mitä ne vuosikymmenten kuluessa ovatkaan olleet, on aina ollut pitkälle koulutettu ammattitaitoinen työvoima. Ed. Aittoniemen äskeinen puheenvuoro oli lähinnä loukkaus tätä ammattitaitoista koulutettua asiaansa omistautunutta henkilöstöä kohtaan.

Täällä aiemmin esitettiin epäilys siitä, että päivähoidon subjektiivinen oikeus on oikeastaan annettu väärässä järjestyksessä, aluksi nuorimmille lapsille. Tällaisia väitteitä tietysti kuultiin myös silloin, kun päivähoitolain subjektiivinen oikeus alun alkaen säädettiin. Silloin kuitenkin lähdettiin siitä, että subjektiivinen oikeus annettiin juuri niille ikäluokille, jotka kaikkein turvattomimpia ovat ja joiden hoitaminen myös oli käytännössä kaikkein vaikeinta järjestää.

Vanhempien lasten ja nuorempien lasten päivähoito-oikeuden asettaminen vastakkain ei voi olla perusteltua. Ei se ollut perusteltua silloin. Vielä vähemmän se on perusteltua nyt. Kaikki ne, jotka kaipasivat alun alkaen liikkeelle lähtöä vanhemmista ikäluokista, voivat nyt katsoa tilaisuutensa tulleen ja ryhmittyä nyt sitten yhdessä tämän päivähoitolain voimaan saattamiseksi. Siten myös varttuneemmat ikäluokat, kouluikää lähentelevät voisivat tulla päivähoidon piiriin, jotta nämä lapset saisivat paitsi hoidon ja hoivan, myös esiopetusta ja niitä sosiaalistumiseen ja virikkeelliseen kasvatukseen liittyviä puolia, jotka ovat tavattoman tärkeitä kouluun mentäessä.

Tämä päivähoitolain voimaan saattaminen on tärkeätä lasten tähden ja ennen kaikkea lasten tähden, mutta kun lykkääjät ovat perustelleet tätä taloudellisilla vaikeuksillamme, voisin todeta, että päivähoitolain voimaan saattaminen olisi tärkeää myös kansainvälisen kilpailukykymme vuoksi. Hyvin järjestetyt palvelut eivät ole este, eivätkä ne ole haitta kilpailukyvyllemme. Päinvastoin hyvin järjestetyt palvelut, korkeatasoinen sosiaaliturva, ei ole taloudellisen kasvun este, vaan se on taloudellisen kasvun ehdoton edellytys.

Olen mielihyvin pannut merkille, että hyvien palvelujen, sosiaalisen turvallisuuden ja taloudellisen kasvun välistä vuorovaikutusta on korostettu myöskin EU-komission julkaisemassa sosiaalipolitiikan Valkoisessa kirjassa, joka tältä osin lähentyy hyvin pitkälle myöskin sitä pohjoismaista sosiaalipoliittista ajattelua, jota me olemme pitäneet arvossa.

Suomessa on erittäin korkeatasoinen päivähoito. Ajattelutapa perustuu myöskin siihen, että perheellä tulee olla mahdollisuus omien valintojensa mukaan valita lapsilleen sellainen hoitomuoto, jonka he itse parhaaksi katsovat. Suomalainen yhteiskunta tukeekin näin ollen päivähoidon järjestämisestä hyvin monimuotoisesti. Sitä tuetaan kunnallisena päivähoitona päiväkodeissa tai perhepäivähoitona järjestettynä, tuetaan kotona tapahtuvaa hoitoa, tuetaan yksityisesti tapahtuvaa hoitoa. Missään maailmassa ei ole näin edistyksellistä päivähoitoajattelua. Missään maailmassa lasten hoitoa ei tueta niin laajoin valinnanmahdollisuuksin kuin Suomessa.

Tällainen suomalainen malli, toisaalta korkeatasoiseen päivähoitoon, toisaalta kotihoidon tukeen tukeutuva, on myös kansainvälisesti kilpailukykyinen. Sitä on laajalti kansainvälisesti käyty tutkimassa ja vertailemassa. Kun olen kuunnellut julkista keskustelua ja nyt eduskunnassa käytyä keskustelua, en voi välttyä ajattelemasta, onko suomalaisilla kuitenkaan riittävästi omanarvontuntoa havaita oman järjestelmämme vahvuus ja omaleimaisuus. Tätä kysyn erityisesti silloin, kun hyvin innostuneesti Suomessakin puhutaan voucherien käyttöönotosta.

Olen kaikella mahdollisella tavalla vaihtoehtojen ja perheiden omien valintojen tukena. Ajatus vouchereista on kuitenkin Suomeenkin tullut niistä maista, joissa juuri voucheria on esitetty ja otettu käyttöön erilaisten vaihtoehtojen aikaansaamiseksi. Mutta Suomessahan voucherin lailla nyt jo toimii kotihoidon tuki. Kotihoidon tuki antaa taloudellista tukea kotona tapahtuvalle hoidolle, antaa mahdollisuuden lapsen hoitamiseen kotona tai kodin ulkopuolella. Ainoa rajoitus on, että lapsi ei voi olla kunnallisessa päivähoidossa. Lapsi voi kaikilla mahdollisilla muilla tavoin olla kotona tai yksityisessä päivähoidossa.

Sen vuoksi minusta niukkojen voimavarojen vallitessa, kun uutta rahaa kovin niukalti on myös päivähoitoon saatavissa ja lasten hoidon tukemiseen saatavissa, olisin toivonut, että ajatus olisi kulkenut sillä tavoin, että edelleenkin näiden vahvojen pilarien, toisaalta päivähoidon, toisaalta kotihoidon tuen varaan, olisi suoma-

laista järjestelmää ja sen tulevaisuutta ryhdytty rakentamaan, tarvittaessa yksityiskohtia niissäkin keskustellen. Kovin huonosti minusta tähän välimaastoon istuu ajatus uudesta, ikään kuin vaihtoehtoja luovasta voucher-mallista. Minusta ne, jotka tästä voucherista vaihtoehtojen kehittäjänä puhuvat, ovat kyllä unohtaneet suomalaisen tavan luoda vaihtoehtoja, joka on nimenomaan kotihoidon tuki.

Kun päivähoitolakia aikanaan säädettiin, tätä joka nyt on monien lykkäysten kohteena ollut, monessa otteessa totesin, että lasten asema on kaikissa talouden murroksissa, kaikissa maailman murroksissa ollut kaikkein arin ja uhanalaisin. On sitten ollut sodat, talouden lamat tai kulkutaudit ja epidemiat, lapset ovat aina olleet se ihmisryhmä, joka näistä on kaikkein eniten kärsinyt. Rohkenin kuvitella vielä 90-luvun taitteessa, että olisimme jo päässeet sen ajan ohi. Kuvittelin, että kykenemme turvaamaan yhteiskuntamme pienimpien ja turvattomien aseman, kunnes huomasin, että ensimmäisten taloudellisten vaikeuksien koittaessa, päivähoitolakia, sen voimaantuloa, lykättiin. Laman syvetessä kunnallista päivähoitoa supistettiin. Se on ollut kaikkein suurimpien leikkausten kohteena, kaikkein suurimpien taloudellisten säästöjen kohteena myöskin kunnissa.

Nyt olemme kuitenkin pääsemässä laman yli. Talouden kasvun oireita on näkyvissä. Nyt jos koskaan on aika saattaa päivähoitolaki voimaan. Kunnilla on resurssit päivähoitolain toteuttamiseen. Ne olivat olemassa jo ennen laman tuloa. Lähes kaikissa Suomen kunnissa oli jo silloin päivähoitotarve tyydytetty sataprosenttisesti. Ongelmia oli Helsingin liepeillä muutamissa suurissa asutuskeskuksissa.

Kunnilla on ollut aikaa huolehtia päivähoitotarpeen tyydyttämisestä. Sitä varten alun alkaenkin kunnille luotiin pitkä siirtymäaika, sopeutumisaika, velvollisuuksien täyttämiseen. Edelleenkin, kun laman yli päivähoitolain voimaantuloa siirrettiin, se on tuonut kunnille lisäaikaa oman päivähoitotarpeensa tyydyttämiseen. Nyt jos koskaan on aika lain voimaan saattamiseen.

Laman varjolla tätä ei enää voi siirtää. Jos todellakin halutaan pitää kiinni korkeatasoisista ja kunnianhimoisista tavoitteistamme, kaikkien lasten oikeudesta päivähoitoon, on tämä laki nyt saatettava voimaan taloudellisen nousukauden alussa myös siitä syystä, ettei päivähoidon puute nouse esteeksi meidän taloudelliselle kasvullemme. Nyt jo on tiedossa niistä kunnista, jotka rajuimmin päivähoitoa laman aikana leikkasivat, että päivähoitopaikan puute on nousemassa esteeksi työllistymiselle, samaan aikaan kun kansakunta kamppailee löytääkseen eväitä, löytääkseen keinoja työttöminä olleiden työllistämiseen. Sen vuoksi täytyisi pitää huolta siitä, että edellytykset, ne palvelut, joita tarvitaan työllisyyden hoitamisessa ja työvoiman sosiaalisen turvallisuuden rakentamisessa ja ylläpitämisessä, lastemme turvallisuuden huolehtimisessa, ovat suomalaisissa kunnissa, niin että suomalaiset kodit voivat luottaa siihen, että kaikissa tilanteissa lasten turvallisuus on taattu.

Meillä on nyt ainutkertainen mahdollisuus yhdistää voimamme täällä eduskunnassa, hälventää myös pelkoja sen suhteen, että mahdollinen Euroopan unionin jäsenyys olisi nakertamassa sosiaalista turvallisuuttamme tai viemässä meiltä voimavaroja sosiaalisen turvallisuuden ylläpitämiseen. Meillä on ainutkertainen mahdollisuus myös hälventää myös näitä pelkoja hyväksymällä yhteisesti lain voimaantulo, hylkäämällä hallituksen esitys lain voimaantulon siirtämisestä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

21) Hallituksen esitys n:o 211 laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä lasten päivähoidosta annetun lain 31 §:n muuttamisesta

22) Hallituksen esitys n:o 212 laiksi asevelvollisen kuoltua suoritettavasta taloudellisesta tuesta

---

Ensimmäinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 18.

Täysistunto keskeytetään kello 16.39.

Täysistuntoa jatketaan

kello 18 (18.57)

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. M. Laukkanen merkitään läsnä olevaksi.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

23) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 145)

24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13 (HE 162)

25) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14 (HE 163)

26) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15 (HE 149)

27) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16 (HE 164)

28) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 (HE 127)

29) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43 (HE 147)

30) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44 (HE 173)

31) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45 (HE 174)

32) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17 (HE 148)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio